fraude caret. vt. ſ. de mino. ⁊ ſi ſine. §. j. ⁊ l. penul. ⁊ C. ſi aduer. vē. l. ij. ⁊ C. de predi. mi. l. ij.

a ¶ Nolit. ſcilicet tutor.

b ¶ Culpa. etiā leuiſſima: ſi cum mandato gerebat. vt. C. man. l. a pcu=ratore: alſ leui regulariter. vt. C. de nego. geſt. tutori. nam ita in ſeruo debet eſſe vt ſi liber gere=ret. vt. ſ. de pecu. non ſo=lum. §. j. ſecus in libero homine bona fide poſſeſ=ſo qui de lata tantum te=netur: vt de acqui. re. do. homo liber. in prin.

c ¶ Paterfamilias. ſic. ſ. eo. ſi ita ſit ſcriptum.

Teſtamēto. ¶ Caſus. Manumiſſus in teſtemento tunc fit li=ber: quādo adita eſt he=reditas ex teſtamento: et teſtamētū tenet: vel ſi in=ſtitut⁹ omiſit ex teſtamē=to ⁊ ab inteſtato adiuit: ⁊ hoc eſt verū quando li=bertas erat relicta pure ⁊ ſufficit ꝙ ab vno adeatur hereditas. Si autem in diem vel ſub cōditione re=licta eſt libertas: tunc cō=petet libertas cū dies ve=nerit vel cōditio. Fran.

d ¶ Hereditas. vt. C. eo=dem. l. ij.

e ¶ Omiſſa. in fraudem alſ ſec⁹. vt. C. ſi omiſ. ſit cā teſt. l. j. in prin. ⁊ in fi.

f ¶ Vel. pro ſaltem. Ac.

g ¶ Ab vno. vt ⁊. j. e. l. te=ſtamento. ⁊. ſ. eo. ſi lega=to ſeruo. §. fi. ſic ī tutela. vt. ſ. de teſtamentaria tu=tela. l. ſi nemo.

h ¶ In diem. i. ex die nō ad diē. vt. j. eo. libertas.

i ¶ Extiterit. ſic. j. de vb. ſignifi. cedere. ⁊ C. de ca=du. tol. §. ſinautem.

Nominatim. ¶ Caſus. Serui noia=tim videnꝛ manumitti ēt qn̄ nō nomē eoꝝ pōit / ſʒ nomē officij qd̄ hēbant: vt ſi dicā ſuū meū picto=rē liberū eē volo: vl̄ ſic ſer=uū meū diſpēſatorē libe=rum eſſe volo: vel ſimili p qd̄ cognoſcit. Fran.

k ¶ Nominatim. facit. j. eo. l. nominatim.

l ¶ Officio. hec differunt inter ſe. vt. ſ. de lega. iij. l. legatis. §. j. Accur.

m ¶ Denotati. vt ea de=monſtratio fungaꝛ vice nois. R. vt. ſ. ſi cer. pet. l. certum eſt. Accur.

n ¶ Filius. cū vnū ſolum filium habet. vt. ſ. de li. ⁊ poſth. l. ij. ⁊ ſemp ſub=audi liber eſto: ſi autē nō apparet de quo ſenſerit obtinet quod dicit. j. eo. cum ex pluribus.

pecuniam tutori in frandem pu=pilli accipere nolit[a] non aliter li=bertatem contingere: ꝙ ſi ſeruus fraude careat: eademqꝫ et in cura=tore ſunt dicenda. ¶ Itē queſitū eſt ſi rationem argēti reddere iuſ=ſus eſt in quem modum intelligē=dum ſit conditioni paruiſſe. i. an ſi quedam vaſa ſine culpa[b] eius perierint atqꝫ ita reliqua vaſa he=redi bona fide aſſignauerit perue=niat ad libertatem: Reſpon. per=uenturum. nam ſufficere ſi ex bo=no et equo rationē reddat: deni=qꝫ quam rationem bonus pater=familias[c] reciperet: ea heredi red=dita impletam cōditionē videri.

Martianus. Lex. xxiij.

Teſtamēto manumiſſus ita demū fit liber ſi teſtamen=tum valeat et ex eo adita ſit here=ditas[d]: vel ſi qs omiſſa[e] cauſa te=ſtamenti ab īteſtato poſſideat he=reditatem. ¶ Teſtamēto libertas data competit pure quidē data ſtatim ꝙ adita fuerit hereditas: vel[f] ab vno[g] ex heredibus. ſi autē in diem[h] aut ſub conditione li=bertas data eſt: tunc competit li=bertas cum dies euenerit vel con=ditio extiterit[i].

☞ Serui nominatim videnꝛ manumit=ti etiam quando non nomen eorum poni=tur: ſed nomen officij quod habebant velu=ti putatorem aut piſtorem. h. d. Fran.

Gaius. Lex. xxiiij.

Nomiatim[k] videntur libe=ri eſſe iuſſi qui vel ex artifi=cio vel officio[l] vel quolibet alio modo euidenter denotati[m] eſſent veluti diſpenſator meus / cellari⁹ meus / et ſocius meus / ⁊ pamphi=li ſerui mei filius[n].

☞ Libertas teſtamento relicta tunc va=let cum hereditas aditur etiam ab vno et in eo gradu erat relicta ⁊ pure erat relicta. hoc dicit Franciſcus.

Ulpianus. Lex. xxv.

Teſtamēto liber eſſe iuſſus tunc fit liber cū adita fue=rit hereditas qualibet ex parte ſi modo ab eo gradu[o] quo liber eē iuſſus eſt adita fuerit: et pure[p] qs manumiſſus[q] ſit.

☞ Si quis inſtituit aliquē ⁊ ſubſtituit

Teſtamento. ¶ Caſus. Libertas teſtamēto relicta: tunc valet cū hereditas aditur etiam ab vno et in eo gradu erat relicta ⁊ pure erat relicta. Franciſcus.

o ¶ Gradu. inſtitutionis vel ſubſtitutionis. ſic. ſ. de leg. preſtan. ſed ⁊ ſi pro dote. §. non omnia. Sed qd ſi ab inſtituto libertas a ſubſtiuto he=reditas relinquatur eidem: videtur non deberi libertas cum inſtitutus non adeat per. l. iſtam. Sed arg. contra. ſ. de leg. ij. cum pater. §. ab in=ſtituto. ſed rñ. vt no. C. ſi quis omiſ. cau. teſta. l. j.

p ¶ Pure. alioquin ſecus. vt. ſ. eo. teſtamento.

q ¶ Manumiſſus. i. manumitti iuſſus. argu. contra huic. l. C. eo. l. iij.

Diuus. ¶ Caſus. Titius in teſtamento ſuo ſcripſit ſempronium heredem: ⁊ ſi heres non eſſet ſubſtituit ſeruum ſuum ſtichū cum libertate. Itē ſi ſempronius erit heres relinquit legatū ſticho. dicitur ꝙ videtur ⁊ ei libertatem relinquere etiam in hoc caſu. Fran.

r ¶ Legatum erat. hoc modo ſi heres ⁊c.

ſeruum cū libertate: ⁊ ſi primus heres erit legatum relinquit ſeruo nō expreſſa liber=tate: ſeruus iſte liber erit etiam iſto caſu.

Martianus. Lex. xxvj.

Diuus pius et diui fratres fauorabiliter reſcripſerūt: cum ſeruo cum libertate ſubſtitu=to legatū erat[r] ſi heres non eſſet non aſcripta libertate[s] perinde haberi atqꝫ ſi aſcripta ei eſſet li=bertas[t].

Paulus. Lex. xxvij.

Qui potuerunt apud conſi=lium manumittendo ad li=bertatē perducere[v] poſſunt etiā neceſſarium heredē facere: vt hec ipſa neceſſitas probabilē faciat manumiſſionem[x].

☞ Seru⁹ cui libertas relicta eſt his dua=bus conditionibus hac. l. expreſſis vtroqꝫ caſu. liber erit. h. d.

Idem. Lex. xxviij.

Stichus ſi codicillis cū non vetuero liberum eſſe liber eſto: ſic eſt ac ſi diceret: ſtichus ſi in capitolium non aſcendero[y] li=ber eſto: nam et heres ſic inſtitui poteſt.

☞ Licet teſtamentum rumpatur ppter preteritionem liberorum: ſerui tamen qui=bus eſt data libertas in illo teſtamento ſi p quinquennium fuerint in libertate liberi remanebunt.

Sceuola. Lex. xxix.

Uxorem pregnantem repu=diauerat et aliam duxerat prior enixa filium expoſuit: hic ſublatus[z] ab alio educatus eſt no=mine patris vocitatus eſt vſqꝫ[a] ad vite tempus patris tā ab eo[b] ꝙ a matre an in viuorum[c] nume=ro eſſet ignorabatur: mortuo pa=tre teſtamentoqꝫ eius: quo filius neqꝫ exheredatus neqꝫ heres in=ſtitutus ſit recitato filius et a ma=tre ⁊ ab auia paterna agnitus he=reditatē patris ab inteſtato qua=ſi legitimus poſſidet: queſitum eſt hi qui teſtamento libertatem ac=ceperunt vtrū liberi an ſerui ſint: Rñ. filium quidem nihil preiudi=cij paſſum fuiſſe: ſi pater cū igno=rauerit: ⁊ ideo cum in ptāte igno=rantis patris eſſet: teſtamētū non valere[d]. ¶ Serui aūt manumiſſi

s ¶ Libertate. i. nō habi=ta mentione libertatis in legando.

t ¶ Libertas. habebit ꝙ legatū ⁊ libertatē ſi hēs nō erit qd̄ erit adeūte in=ſtituto: ſʒ vr̄ neutrū hr̄e. vt. C. de neceſſa. ſer. īſti. l. pe. §. illo. q̄ ē ſ. Solu. hic vr̄ repetita ꝯditio li=bertatis q̄ erat appoſita in ſubſtitutione. vt. ſ. de ꝯdi. ⁊ demon. auia. ⁊ de ꝯdi. inſti. l. cū ſeru⁹. Ac.

Qui potuerit. ¶ Caſus. Sicut minor xx. an. poteſt dare liber=tatē ſeruo ſuo ex certis de cauſis: ita pōt eū īſtitue=re ſibi heredē neceſſariū ⁊ p hoc liberū effici: qua=ſi ⁊ hec ſit cauſa iuſta ha=bere eū in heredē. Fran.

v ¶ Perducere. qui nu=merantur. inſti. qui ma. nō poſ. §. eadem. ⁊. ſ. ti. ij. l. ſi minor an. xx. ⁊ l. ſe.

x ¶ Manumiſſionē. id ē cām māumiſſiōis. Azo. etiā ſi nō ſubſit aliqua de p̄dictis. ſic. ſ. ti. ij. l. illud. §. j. ſic iure inſtitutionis licet qd̄ alſ nō liceret: vt inſti. qui ma. non poſ. in prin. ⁊. §. licet. Inſtōnis iure lʒ qd̄ alſ nō lice=ret.

Stich⁹. ¶ Caſus. Ego teſtator dixi in teſtamento ſtichus ſit liber ſi codicillis eum nō vetuero eſſe liberū: dicit ꝙ perinde eſt ac ſi dixiſ=ſet: ſi in capitoliū nō aſcē=dero ſit liber: nā vtroqꝫ caſu me mortuo erit liber ſi non reuocaui in codi=cillis vt in pri͠o caſu vel ſi nō aſcēdi capitoliū vt in ſcd͠o. Ultio dicit ꝙ hēs pōt inſtitui ſub aliq̄ de p̄=dictis cōditionib⁹. Frā.

y ¶ Nō aſcendero. q̄ ꝯdi=tio locū hʒ me mortuo; vt arg. j. de verb. obliga, qcqd. §. fi. ⁊ de his dixi. ſ. eo, libertas. §. j.

Uxorem. ¶ Caſus. Quidā hn̄s vxo=rē p̄gnātē deiecit eā ꝺ do=mo accepit aliā expulſa i aliq̄ domo voluit ſtare ⁊ peperit: poſtea partum deiecit forte ad aliqd̄ ho=ſpitale: aliquis recollegit eū ⁊ tenuit eū ⁊ nutriuit: pater iſti⁹ pueri veniēs ad mortem neſciebat de iſto filio quid eſſet an ſit viuus vel nō. inſtituit quēdā aliū heredē: ⁊ de iſto puero nihil dixit: re=liquit ſuis libertates: ille inſtitut⁹ adiuit heredi. nūc hic puer venit et pbat ſe filiū defūcti: ⁊ ſic teſtm̄ ruptū dicit p p̄teritionē obtinuit: ⁊ ſic hʒ bona. mō q̄riꝛ qd de libertatibus: ⁊ dr̄ ꝙ poſtꝙ ſerui ſteterūt vt liberi p ſpacium quinquēnij. ammodo nunꝙ debēt reuocari in ſeruiꝛ. Fran.

z ¶ Sublatus. i. natus.

a ¶ Uſqꝫ. cum ſequentibus iunge.

b ¶ Ab eo. i. educante.

c ¶ Uiuorum. i. an eſſet viuus. Accur.

d ¶ Nō valere. in quo p̄teritus eſt. vt inſti. de exhere. libe. in prin. Sed

determinādo incipiat currere ex die teſtamenti vel mortis: ſed hoc ſoluitur in. l. proxi. §. fina.

a ¶ Verba patiuntur. pluralis enim ꝛc. vt. ꝺ. l. vbi ꝛ no. in dubio fauorabiliorem ſenſum accipi. vt. ſ. de iure do. l. nuptura.

Fauorabil' ſenſus i du bio accipiē dus eſt.

¶ Q Ui duos. ¶ Caſus. Inſtitui titiū ꝛ ſempronium meos heredes ꝛ ſi titius q erat vnus de heredibꝰ decederet relīq̄ ſeruo meo libertatē: dicitur ꝙ ſi titiꝰ decedat etiā me teſtatore viuo debebitur libertas ſeruo: ꝛ intelligas poſt aditā hereditatē ab illo herede meo.

¶ Hec conditio. Libertatem tibi reliqui cū moriar: videt̃ tpe vite mee tibi deberi libertatem. ſꝫ tūc cū ſim ī articulo mortis: ꝛ ſic eſſet inutilis: cū hoc ego nolui: ſed tñ de equitate dꝛ poſt mortem meā tibi deberi libertatē. Secundo reliqui libertatē ſeruo ad annū: ſenſus ħoꝝ eſt ꝙ vſqꝫ ad annū ſit liber: qꝺ eſſe nō poteſt de iure: tñ ex equitate interpretantur hec verba vt poſt annum ſit liber. Tertio poſt annūꝫ quo ħ teſtamentū erit factum ſis liber; dicit̃ ꝙ hec conditio nō eſt inutilis ſi cōtingat teſtatorē infra annūꝫ mori: qꝛ ille erit liber cōpleto anno incepto a tempore teſtamenti conditi. Fran. Accur.

b ¶ Liberuꝫ. nam in vim conditionis fuit relicta q̄ viuo teſtatore potuit impleri: vt hic. ꝛ. C. de inſti. ꝛ ſubſti. l. ſi qs. ꝛ ibi dixi quid autem ſi ab herede foret danda? Rñ. ideꝫ vt j. de fideicō. l. cū vero. ꝛ l. ſi pro non ſcripta. ꝛ. C. de cadu. tol. §. in primo. item accipe hereditatem aditaꝫ ab alio vt diximꝰ ſ. eo. cum ſeruus.

c ¶ Tempus. naꝫ viuus moritur nō mortuꝰ: vnde ex vi verborum viuente teſtatore eſſet liber: ꝛ ħ teſtator noluit: ꝛ ſic inutilis videtur: vel etiam ſaltē tempore mortis ſtatiꝫ ex vi verborū debet eſſe liber / ſꝫ hoc nō vult ius: ſꝫ demum adita hereditate. vt. j. eo. l. teſtamento. Accur.

d ¶ Mortem. qꝛ morte demum relicta confirmantur. R.

e ¶ Ad annum. vis verborum eſt vt interim hinc ad annū ſit liber non poſt: ſed hoc non vult ius: quia ad diem dari non poteſt. vt. j. eo. libertas. ꝛ ideo ſit hec interpretatio vt intelligantur verba ex die quod eſſe poteſt. vt. j. eo. teſtamento manumiſſus. §. j.

f ¶ Accipiatur. huic verbo ſupponit inferior cōditio que a teſtatore poſita ſi accipiat̃ ħ modo quo ſuperior. ꝛ ſic poſt mortē non tñ erit inutilis quin anno tranſacto a die teſtamenti cōditi conſequat̃ libertatem: ꝛ ſic tria ſunt ſīlia ad annum liber eſto. item poſt ꝙ̄ moriar liber eſto. itē poſt annum ꝙ̄ hoc teſtm̃ factum erit: licet hec vltima parū plus habeat vtilitatis ſi contingat teſtatorem decedere dudum poſt teſtamentuꝫ infra annum vel etiam poſt computetur ex die teſtamenti. Alij econtra dant ſuppoſitū verbo accipiat̃ per ſuperiorem primā conditionem ad annū liber eſto que ſuperior ſi accipiatur hoc modo quo inferior non tamen erit inutilis quin a die mortis anno cōputato competat libertas: ꝛ hoc ex interpretatione non ex vi verborum. facit. j. eo ſi ita. Accur.

¶ Q Uidam heredem. ¶ Caſus. Rogaui heredem meum vt ſeruuꝫ meum manumittat et ſi non manumiſerit iuſſi eum eſt liberuꝫ; eidemqꝫ legatum reliqui: dicitur ꝙ licet heres non manumittat: tamen hic ſeruus erit liber ex teſtamento ꝛ legatum habebit. Fran.

¶ Quidam heredem. al's quidam heredem: ꝛ al's quedam heredem: ꝛ al's qui fratrem heredem.

h ¶ Libertatē. directā. ꝛ ſic fuit ſeruus teſtatoris. vt. C. eo. ſeruo.

i ¶ Debetur. vt ꝛ. ſ. eo. ſi quis ita ſit legatus. in prin.

verba patiuntur[a]: niſi aliud ſenſiſſe patremfamilias manifeſtiſſimis rationibus is a quo libertas relicta eſt probauerit.

Idem. Lex. xviij.

Q Ui duos heredes inſtituebat poſt alterius mortem ſeruum liberum[b] eſſe iuſſerat is cuius ex morte libertas pēdebat viuo teſtatore deceſſerat ſabi. rñ. liberum futurum.

☞ Si tempus apponitur ſubſtātie legati in dubio tempus incipit a morte teſtatoris. Bartolus.

¶ Hec conditio cum moriar liber eſto vite tempus[c] amplectit̃: et idcirco inutilis eſſe videtur: ſed melius eſt verba benignius interpretari vt poſt mortem[d] ſuam videatur teſtator ei libertatem reliquiſſe: ſed multomagis hec conditio ad annum[e] liber eſto: ita accipi poteſt poſt annum ꝙ̄ moriar liber eſto: et licet hoc modo accipiatur[f] poſt annum ꝙ̄ hoc teſtamentum factum erit: liber eſto ſi euenerit vt intra annum teſtator decederet: inutilis non erit.

Idem. Lex. xix.

Q Uidam heredem[g] ſuuꝫ rogauerat vt ſuum ſeruū manumitteret: deinde ſi heres eum non manumiſerit liberuꝫ eum eſſe iuſſerat: eiqꝫ legauerat licet eū heres eum non manumiſerit: pleriqꝫ exiſtimant hunc ex teſtamento libertatem[h] conſequi: ſed hoc quoqꝫ legatum ei debetur[i].

☞ Meminiſſe videtur qui non apparet de meminiſſe. Bartolus.

Affricanus. Lex. xx.

S Eruos legauit et cauit ita rogo ſi te promeruerint dignos eos libertate exiſtimes[k] pretoris he partes ſunt vt cogat libertatem preſtari niſi quid tale hi ſerui admiſerint vt indigni ſint quo libertatem conſequant̃: non etiam vt talia officia[l] ab his exigantur pro quibus libertateꝫ mereri debent: arbitrium tamē eius erit qui rogatus ſit quo tempore quēqꝫ velit manumittere: ita vt ſi viuus non manumiſiſſet: heres eiꝰ ſtatim libertateꝫ p̄ſtare cogat̃.

☞ Dictio imo ponit̃ correctiue. Bar.

Idem. Lex. xxj.

S Tichus[m] † immo pamphilus liber eſto: pamphilum liberum futurum reſpō. quodam modo enim emendaſſe errorem ſuum[n] teſtatorem: idemqꝫ iuris fore et ſi ita ſcriptuꝫ fuerit: ſtichus liber eſto: immo pamphilus liber eſto.

☞ Quitatio tutoris valet / niſi inter ipſum ꝛ eum cui eſt facta ſit colluſum. hoc dicit. Bar. lex ſequens plana eſt.

Idem. Lex. xxij.

Q Ui filium inpuberem heredem inſtituit ſtichum ratione argenti quod ſub cura eius eſſet reddita liberuꝫ eſſe iuſſerat: is ſeruus partem argenti ſubtractam cum tutore diuiſit: atqꝫ ita tutor parem[o] ei rationeꝫ aſcribit: conſultus[p] an ſtichus liber eſſet? Reſpond. non eſſe liberum. nam quod alioquin placet[q] ſi ſtatuliber pecuniam dare iuſſus tutori det. vel ſi per tutorem ſtet quominus pareatur conditioni peruenire cū ad libertatē: ita accipienduꝫ eſt vt bona fide ꝛ citra fraudē[r] ſtatuliberi ꝛ tutoris id fiat: ſicuti ꝛ in alienationibꝰ rerū pupillariū ſeruat̃[s] itaqꝫ ꝛ ſi offerēte ſtatulibero

¶ S Eruos legauit. ¶ Caſus. Legaui tibi ſeruos ꝛ dixi: ſi te ꝓmeruerint: rogo vt eos dignos libertate exiſtimes. i. vt eos manumittas: dicitur ꝙ pretor coget te vt eos manumittas q̄ſi ſemp p̄ſumantur digni: niſi hi ſerui cōmiſerit aliqꝺ delictū ꝫ te ꝓpter quod videātur indigni. Scdo pone qꝺ dixi quocūqꝫ tpe vis manumittere queꝫ vis de iſtis ſeruis ꝙ ſi tu viuꝰ nō manumiſiſti: heres tuꝰ cogetur manumittere. Fran.

k ¶ Exiſtimes. i. liberos eos facias. R. vel ſubaudi hic manumittere eos. Accurſius.

l ¶ Officia. id eſt ſeruitia. vt. C. de nego. geſt. officio. ꝛ no. quēlibet preſumi bonum niſi probetur malus. ſic. j. eo. teſtamento centurio. in prin. et. §. fi. ꝛ. j. ti. j. talis. §. ſororē ꝛ. ſ. de le. ij. l. cuꝫ qdam. ꝛ. C. de inof. teſt. l. omni modo. Item argu. ſ. de leg. ij. cū pater. §. rogo. ꝛ de reb. dub. vtrum. §. j.

† Iſte tex. ē nor. ad ħ ꝙ dictio imo / eſt correctiua p̄cedentiū ꝫ aliq̄ addat vel copulet: vt in l. imo. de lib. cau. hoſ. Adde tu textū in. c. innotuit. ꝛ ibi Panor. nu. v. ꝛ ibi nota ui in apoſt. ab ipſuꝫ. in ver. dicti imo. extra ꝺ elect. ꝛ in. c. accedēs. j. ꝛ ibi iterū notaui in apoſtil. ad ħm. in ver. imo. extra vt lite nō ↄteſt. de quo oino p Bal in. l. j. col. vij. C. ꝺ fur. ꝛ roma. in. rubri. de arbit. colū. xvij.

¶ S Tichꝰ. ¶ Caſus. Ego teſtator in teſtamento reliqui libertatem ſeruo hoc modo: ſtichus. imo pāphilus erit liber q̄ſi ego teſtator emēdare videar erroreꝫ circa ſtichū: idē erit ꝛ ſi dixi ſtichus liber eſto: immo pāphilus liber eſto: nam et hoc caſu pāphilus erit liber ꝑdicta rōne. Fran.

m ¶ Stichus. facit ħ ad queſtionē quaꝫ ſcripſi in aut. de teſti. §. qꝛ vero. ibi in glo. ſed quid ſi ille.

n ¶ Errorē ſuū. ait affricanus. ꝛ no. immo correctiue poni ī libertatibus. ſic et in inſtitutionibus. vt. ſ. de here. inſtit. ſi ita ſcriptum quandoqꝫ nō. vt. C. de no. co. compo. ibi: imo et mutatam ꝛc.

¶ Q Ui filiū. ¶ Caſꝰ. Titius habēs filium impuberem eū heredem inſtituit: ꝛ ſticho ſeruo libertatē reliquit ſi redderet rōnes argenti quod ſub cura eius fuit: tandem ille ſtichus ſeruus partem argēti qꝺ ſubripuerat cuꝫ tutore pupilli diuiſit: et tutor ſcripſit qualiter erant bene reddite rationes ab iſto ſeruo ſticho: queritur an iſte ſeruus ſtichus ſit liber: et dicitur ꝙ non. nam ſicut in alienat̃. rerum pupillarium: ita hic exigitur bona fides. Item ſtatuliber grauatus dare pupillo ſi det eius tutori: ita demū liberatur et efficitur liber ſi ſeruus et tutor fraude careant: ita et in noſtro caſu debebant cauere in reddendis rationibus: ꝙ non fuerint vſi fraude: et ideo ratio pro non reddita habetur. Vltimo dicit qualiter debet iſte ſeruus ſtichus reddere rationem argēti: vt efficiatur liber: ꝛ certe illud argentum quod habet de bonis pupilli debet ei reddere: ꝛ ſi quedā vaſa argentea amiſiſſet ſine dolo et culpa: non tenetur ad ea: ſufficit enim ſi ex bono ꝛ equo rationeꝫ reddat. Frāciſcus Accurſius.

o ¶ Parem. id eſt recte eum reddidiſſe rationem ſignificauit vt ſic euꝫ liberum quaſi conditione impleta oſtenderet. R.

p ¶ Conſultus. ego affricanus. Accur.

q ¶ Placet. vt. j. de ſol. ſi ſeruus. x. l. ſtichum aut pamphi. §. vſufru. in fine. Accurſius.

r ¶ Fraudem. ſic. ſ. loca. ſed addes. in princip. et. j. pro empto. qui fundum. §. ſi tutor.

s ¶ Seruatur. ꝛ tunc demum a tutore facta valida ſit alienatio cuꝫ ipſe fraude

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

fraude caret.vt.ſ.de mino.ꝛ ſi ſine.§.j.ꝛ.l.penul.ꝛ.C.ſi aduer.vē.l.ij.ꝛ.C.de p̄redi.mi.l.ij.

a Nolit.ſcilicet tutor.

b Culpa.etiā leuiſſima:ſi cum mandato gerebat.vt.C.man.l.a ꝓcuratore:al's leui regulariter.vt.C.de nego.geſt.tutori.nam ita in ſeruo debet eſſe vt ſi liber gereret.vt.ſ.de pecu.non ſolum.§.j.ſecus in libero homine bona fide poſſeſſo qui de lata tantum tenetur:vt de acqui.re.do.homo liber.in prin.

c Paterfamilias.ſic.ſ.eo.ſi ita ſit ſcriptum.

Teſtamēto. Caſus. Manumiſſus in teſtemento tunc fit liber:quādo adita eſt hereditas ex teſtamento:et teſtamētū tenet:vel ſi inſtitut⁹ omiſit ex teſtamēto ꝛ ab inteſtato adiuit:ꝛ hoc eſt verū quando libertas erat relicta pure ꝛ ſufficit q̄ ab vno adeatur hereditas. Si autem in diem vel ſub cōditione relicta eſt libertas:tunc cōpetet libertas cū dies venerit vel cōditio.Fran.

d Hereditas.vt.C.eodem.l.ij.

e Omiſſa.in fraudem al's ſec⁹.vt.C.ſi omiſ.ſit cā teſt.l.j.in prin.ꝛ in fi.

f Vel.pro ſaltem.Ac.

g Ab vno.vt ꝛ.j.e.l.teſtamento.ꝛ.ſ.eo.ſi legato ſeruo.§.fi.ſic ī tutela.vt.ſ.de teſtamentaria tutela.l.ſi nemo.

h In diem.i.ex die nō ad diē.vt.j.eo.libertas.

i Extiterit.ſic.j.de vb.ſignifi.cedere.ꝛ.C.de cadu.tol.§.ſi autem.

Nominatim. Caſus. Serui noīatim vident̄ manumitti ēt q̄n nō nomē eoꝝ pōit̄/ſꝫ nomē officij qđ hēbant:vt ſi dicā ſuū meū pictorē liberū eē volo:vl' ſic ſeruū meū diſpēſatorē liberum eſſe volo:vel ſimili ꝑ qđ cognoſcit̄.Fran.

k Nominatim.facit.j.eo.l.nominatim.

l Officio.hec differunt inter ſe.vt.ſ.de lega.iij.l.legatis.§.j.Accur.

m Denotati.vt ea demonſtratio fungat̄ vice noīs.R.vt.ſ.ſi cer.pet.l.certum eſt.Accur.

n Filius.cū vnū ſolum filium habet.vt.ſ.de li.ꝛ poſth.l.ij.ꝛ ſemp ſubaudi liber eſto:ſi autē nō apparet de quo ſenſerit obtinet quod dicit̄.j.eo.cum ex pluribus.

pecuniam tutori in fraudem pupilli accipere nolit[a] non aliter libertatem contingere:q̄ ſi ſeruus fraude careat:eademq; et in curatore ſunt dicenda. Itē queſitū eſt ſi rationem argēti reddere iuſſus eſt in quem modum intelligēdum ſit conditioni paruiſſe.i.an ſi quedam vaſa ſine culpa[b] eius perierint atq; ita reliqua vaſa heredi bona fide aſſignauerit perueniat ad libertatem: Reſpon. peruenturum.nam ſufficere ſi ex bono et equo rationē reddat:deniq; quam rationem bonus paterfamilias[c] reciperet:ea heredi reddita impletam cōditionē videri.

Martianus. Lex.xxiij.

Teſtamēto manumiſſus ita demū fit liber ſi teſtamentum valeat et ex eo adita ſit hereditas[d]: vel ſi qs omiſſa[e] cauſa teſtamenti ab īteſtato poſſideat hereditatem. Teſtamēto libertas data competit pure quidā data ſtatim q̄ adita fuerit hereditas: vel[f] ab vno[g] ex heredibus.ſi autē in diem[h] aut ſub conditione libertas data eſt: tunc competit libertas cum dies euenerit vel conditio extiterit[i].

☞ Serui nominatim vident̄ manumitti etiam quando non nomen eorum ponitur:ſed nomen officij quod habebant veluti putatorem aut piſtorem.h.d.Fran.

Gaius. Lex.xxiiij.

Nomiatim[k] videntur liberi eſſe iuſſi qui vel ex artificio vel officio[l] vel quolibet alio modo euidenter denotati[m] eſſent veluti diſpenſator meus/cellari⁹ meus/et ſocius meus/ꝛ pamphili ſerui mei filius[n].

☞ Libertas teſtamento relicta tunc valet cum hereditas aditur etiam ab vno et in eo gradu erat relicta ꝛ pure erat relicta.hoc dicit Franciſcus.

Ulpianus. Lex.xxv.

Teſtamēto liber eſſe iuſſus tunc fit liber cū adita fuerit hereditas qualibet ex parte ſi modo ab eo gradu[o] quo liber eē iuſſus eſt adita fuerit: et pure[p] qs manumiſſus[q] ſit.

☞ Si quis inſtituit aliquē ꝛ ſubſtituit

Teſtamento. Caſus. Libertas teſtamēto relicta: tunc valet cū hereditas aditur etiam ab vno et in eo gradu erat relicta ꝛ pure erat relicta.Franciſcus.

o Gradu.inſtitutionis vel ſubſtitutionis.ſic.ſ.de leg.p̄eſtan.ſed ꝛ ſi pro dote.§.non omnia. Sed qđ ſi ab inſtituto libertas a ſubſtiuto hereditas relinquatur eidem: videtur non deberi libertas cum inſtitutus non adeat per.l.iſtam. Sed arg.contra.ſ.de leg.ij.cum pater.§.ab inſtituto.ſed rñ.vt no.C.ſi quis omiſ.cau.teſta.l.j.

p Pure.alioquin ſecus.vt.ſ.eo.teſtamento.

q Manumiſſus.i.manumitti iuſſus.argu.contra huic.l.C.eo.l.iij.

Diuus. Caſus. Titius in teſtamento ſuo ſcripſit ſempronium heredem:ꝛ ſi heres non eſſet ſubſtituit ſeruum ſuum ſtichū cum libertate. Itē ſi ſempronius erit heres relinquit legatū ſticho.dicitur q̄ videtur ꝛ ei libertatem relinquere etiam in hoc caſu.Fran.

r Legatum erat.hoc modo ſi heres ꝛc.

ſeruum cū libertate:ꝛ ſi primus heres erit legatum relinquit ſeruo nō expreſſa libertate:ſeruus iſte liber erit etiam iſto caſu.

Martianus. Lex.xxvj.

Diuus pius et diui fratres fauorabiliter reſcripſerūt: cum ſeruo cum libertate ſubſtituto legatū erat[r] ſi heres non eſſet non aſcripta libertate[s] perinde haberi atq; ſi aſcripta ei eſſet libertas[t].

Paulus. Lex.xxvij.

Qui potuerunt apud conſilium manumittendo ad libertatē perducere[v] poſſunt etiā neceſſarium heredē facere: vt hec ipſa neceſſitas probabilē faciat manumiſſionem[x].

☞ Seru⁹ cui libertas relicta eſt his duabus conditionibus hac.l.expreſſis vtroq; caſu.liber erit.h.d.

Idem. Lex.xxviij.

Stichus ſi codicillis cū non vetuero liberum eſſe liber eſto: ſic eſt ac ſi diceret: ſtichus ſi in capitolium non aſcendero[y] liber eſto: nam et heres ſic inſtitui poteſt.

☞ Licet teſtamentum rumpatur ꝓpter preteritionem liberorum:ſerui tamen quibus eſt data libertas in illo teſtamento ſi ꝑ quinquennium fuerint in libertate liberi remanebunt.

Sceuola. Lex.xxix.

Uxorem pregnantem repudiauerat et aliam duxerat prior enixa filium expoſuit: hic ſublatus[z] ab alio educatus eſt nomine patris vocitatus eſt vſq;[a] ad vite tempus patris tā ab eo[b] q̄ a matre an in viuorum[c] numero eſſet ignorabatur: mortuo patre teſtamentoq; eius: quo filius neq; exheredatus neq; heres inſtitutus ſit recitato filius et a matre ꝛ ab auia paterna agnitus hereditatē patris ab inteſtato quaſi legitimus poſſidet:queſitum eſt hi qui teſtamento libertatem acceperunt vtrū liberi an ſerui ſint: Rñ.filium quidem nihil preiudicij paſſum fuiſſe: ſi pater cū ignorauerit:ꝛ ideo cum in p̄tāte ignorantis patris eſſet: teſtamētū non valere[d]. Serui aūt manumiſſi

s Libertate.i.nō habita mentione libertatis in legando.

t Libertas.habebit q̄ legatū ꝛ libertatē ſi hēs nō erit qđ erit adeūte inſtituto:ſꝫ vr̄ neutrū hr̄e.vt.C.de neceſſa.ſer.īſti.l.pe.§.illo.q̄ ē ꝫ. Solu.hic vr̄ repetita ꝯditio libertatis q̄ erat appoſita in ſubſtitutione.vt.ſ.de ꝯdi.ꝛ demon.auia.ꝛ de ꝯdi.inſti.l.cū ſeru⁹.Ac.

Qui potuerūt. Caſus. Sicut minor xx.an.poteſt dare libertatē ſeruo ſuo ex certis de cauſis:ita pōt eū īſtituere ſibi heredē neceſſariū ꝛ ꝑ hoc liberū effici:quaſi ꝛ hec ſit cauſa iuſta habere eū in heredē.Fran.

v Perducere.qui numerantur.inſti.qui ma.nō poſ.§.eadem.ꝛ.ſ.ti.ij.l.ſi minor an.xx.ꝛ.l.ſe.

x Manumiſſionē.id ē cām māumiſſiōis.Azo.etiā ſi nō ſubſit aliqua de p̄dictis.ſic.ſ.ti.ij.l.illud.§.j.ſic iure inſtitutionis licet qđ al's nō liceret: vt inſti.qui ma.non poſ.in prin.ꝛ.§.licet.

Inſtōnis iure lꝫ qđ al's nō liceret.

Stich⁹. Caſus. Ego teſtator dixi in teſtamento ſtichus ſit liber ſi codicillis eum nō vetuero eſſe liberū: dicit̄ q̄ perinde eſt ac ſi dixiſſet:ſi in capitoliū nō aſcēdero ſit liber:nā vtroq; caſu me mortuo erit liber ſi non reuocaui in codicillis vt in p̄io caſu vel ſi nō aſcēdi capitoliū vt in ſcđo. Ultiō dicit q̄ hēs pōt inſtitui ſub aliq̄ de p̄dictis cōditionib⁹.Frā.

y Nō aſcendero.q̄ ꝯditio locū hꝫ me mortuo: vt arg.j.de verb.obliga.qcqđ.§.fi.ꝛ de his dixi.ſ.eo.libertas.§.j.

Uxorem. Caſus. Quidā hn̄s vxorē p̄gnātē deiecit eā đ domo accepit aliā expulſa ꝉ aliq̄ domo voluit ſtare ꝛ peperit: poſtea partum deiecit forte ad aliqđ hoſpitale:aliquis recollegit eū ꝛ tenuit eū ꝛ nutriuit: pater iſti⁹ pueri veniēs ad mortem neſciebat de iſto filio quid eſſet an ſit viuus vel nō.inſtituit quēdā aliū heredē:ꝛ de iſto puero nihil dixit: reliquit ſuis libertates:ille inſtitut⁹ adiuit heredi.nūc hic puer venit et ꝓbat ſe filiū defūcti:ꝛ ſic teſtm̄ ruptū dicit ꝑ p̄teritionē obtinuit:ꝛ ſic hꝫ bona.mō q̄rit̄ qđ de libertatibus:ꝛ đr q̄ poſtq̄ ſerui ſteterūt vt liberi ꝑ ſpacium quinquēnij.ammodo nunq̄ debent reuocari in ſeruit̄.Fran.

z Sublatus.i.natus.

a Uſq;.cum ſequentibus iunge.

b Ab eo.i.educante.

c Uiuorum.i.an eſſet viuus.Accur.

d Nō valere.in quo p̄teritus eſt.vt inſti.de exhere.libe.in prin. Sed

contra.ſ.de inoffic.teſta.ſi inſtituta.§. fin.Sed ibi fuit matris ꝑteritio q̄ habet ꝓ exheredatiõe.vt inſti.de exhere.li.§.mater.h patris. Acc.

a ¶ Studiũ.dabunt tamẽ.xx.aureos.vt arg.ſ.de inoffi.teſta.papinianus.⁊ eſt hic ſpeciale.al's contra.vt.C.de fideicom.l.eam quam. ſed ꝑ aut.videtur eſſe ius cõmune.vt.C.de li.pre.aut.ex cauſa.⁊ facit.C.de inoffi.teſta.cũ ex cauſa.

Si ſerui. ¶Caſus. Seruo meo licz ab hoſtib⁹ capto poſſuz relinquere libertatem:⁊ reuerſus ab hoſtibus habebit eaz:licet neq̧ mortis mee tempoꝛe:neq̧ teſtamẽti fuerit meus: ſed hoſtium.Fran.Accur.

b ¶ Peruenient.ſcilicet iure poſtliminij ſi reuerſi fuerint.R.ſic ⁊ legati.vt ſ.de leg.j.id quod.⁊ ad hoc.j.eo.ti.ab oĩbus.§.etiã.⁊.j.ti.j.generaliter.§.hoſtiuz ſeruo.⁊.ſ.fa.her.l.propter.

c ¶ Tempoꝛe.j.eo.ſeru⁹.contra.ſolue vt ibi.

Libertas. ¶Caſ⁹. Libertas non poteſt dari ad temp⁹.vt ſic ſis liber vſq̧ ad.x.an. et tale tp̃s apponit. tollit: ⁊ erit ꝑpetua.⁊.h.d.hec l.cum.l.ideoq̧ q̄ eſt.j.ꝓxime.quaz continua cuz iſta.Fran.Accur.

d ¶ Non poteſt. vt ſic relicta valeat: ſed adiecto tempoꝛe valet libertas. vt.j.e.ideoq̧.que poteſt huic continuari.ſic.ſ.de ſerui.l.iiij.⁊.ſ.de here.l.ſti.hereditas.⁊ de adop.queſitũ.ſed ex eo die poteſt dari.vt.ſ.e.q duos.§.fin.⁊.l.teſtamento manumiſſus.§.fin.⁊.j.eo.ſi ita.arg.contra.j.de reg.iur.l.actus.

e ¶ Cum ex pluribus. Nullus.vt.j.de rebus dubijs.ſi fuerit. et h in directis ſm quoſdam ſecus in fideicõmiſſa.vt j.de ſtatuli.labeo.in fin.⁊.C.de fideicõ.li.l.cũ inter.⁊.l.pe.que ſunt cõtra qd non placet.imo idem in fideicom.vt.ſ.de reb.dub.ſi quis de pluribus.⁊ dicte leges in certis caſib⁹ loquuntur:ſecus ſi legetur ſtichus:nec apparet de quo.vt.ſ.de lega.j.ſi quis a filio.§.ſi quis.⁊ ſic eſt deteriꝛ cõditio libertatis quod eſt ſpeciale. Item nõ ob.C.de verb.ſig.l.cum quidam.quia ibi alternatiue:⁊ ſic ponitur vel pro ⁊. Item nec ob.C.cõia de leg.l.fi.in princi.q⁊ ibi alio caſu dicit. Itez no.hic in dubio eſſe neutruz.ſic.ſ.de teſta.tute.duo.⁊.d.l.de reb.dub.ſi fuerit.⁊.ſ.de rei vendi.ſi frumentuz.§.fi.⁊ de in diem adiec.cuz duo.in fi.⁊.ſ.de here.inſti.in tp̃s.§.j.ſed videtur hodie hec lex corrigi.vt inſti.de lega.§.libertas.⁊.§.ſed nec.ſed ibi de tali incertitudine dicit que ad certitudinem reduci poteſt. Item arg.contra huic.l.ſ.de his que i teſta.delen.l.ij.in fi.ſed alio modo erat ibi dubium.

Libertatꝫ q̄nq̧ deterioꝛ eſt conditio.

ſi per quinquennium in libertate moꝛati ſunt ſemel datam libertatem infirmari contrariuz ſtudiũ[a] fauoꝛe libertatis eſt.

Ulpianus. Lex.xxx.

Si ſerui qui apud hoſtes ſũt liberi eẽ iuſſi ſunt: ad libertatem perueniunt[b]: q̃uis neq̧ teſtamenti neq̧ moꝛtis tempoꝛe[c] in poteſtate teſtantis / ſed hoſtium fuerunt.

Paulus. Lex.xxxi.

Libertas ad tempus dari non poteſt[d].

☞ Incertitudo rerum ⁊ perſonarum viciat legatum.hoc dicit Bar.

Idem. Lex.xxxij.

Cum ex pluribus eodem nomine ſeruus vnus liber iuſſus / nõ appareat quis ſit:nullus[e] liber eſt.

☞ Exiſtentia ſui heredis cõfirmat libertates.hoc dicit Bar.

Ulpianus. Lex.xxxiij.

Sciendũ eſt neceſſario[f] herede exiſtente q̃uis ſe abſtineat tamẽ libertates competere[g] ſi modo non in fraudẽ[h] legis eliaſentie date fuerint.

Idem. Lex.xxxiiij.

Ideoq̧[i] ſi ita ſcriptuz fuerit ſtich⁹ vſq̧ ad annos.x.liber eſto tp̃is adiectio ſuꝑuacua eſt[k].

Idem. Lex.xxxv.

Serui⁹ exiſtimabat his poſſe ſeruis dari teſtamẽto directam libertatem qui vtroq̧ tẽpoꝛe ⁊ quo teſtamentum fit ⁊ quo moꝛitur in teſtatoꝛis fuerint[l] poteſtate:que ſententia vera eſt.

☞ Cui relicta eſt libertas ſi iuret.x.operas ſe daturum filio meo ſi iurat erit liber: nõ tamẽ tenet ex iuramento niſi iuret fact⁹ liber:id eſt poſt manumiſſionem.h.d.

Idem. Lex.xxxvi.

Seruum teſtamento ita manumiſſuz ſi iurauerit ſe coꝛnelio filio meo decem operas daturuz liber eſto queritur quid iuris ſit?⁊ ſciendum eſt iurando ſeruum cõditionem implere[m] ſed nõ teneri operarum noĩe:q⁊ niſi poſt manumiſſionẽ iuret nõ obligat[n].

Idem. Lex.xxxvij.

Nominatim codicillis manumiſſus videtur ſeru⁹ cuius nomen teſtamento cõtinet[o].

Idem. Lex.xxxviij.

Libertas teſtamento ſeruo ita dari poteſt cum per leges licebit[p] liber eſto.

☞ Datio libertatis in id tempus quo ſeruus alienus futurus eſt non valet: licet ſtatuliber poſt alienationem fiat liber ex teſtamento.item legatum et libertas conueniunt in hoc: quia neutrum eoꝛuz debetur ante euentum condi.

Idem. Lex.xxxix.

Stichus ſeru⁹ meus ſi cum heres alienauerit liber eſto inutiliter libertas[q] dat:q⁊ i id tp̃s cõfertur quo alienus futurus ſit: nec cõtrariũ eſt q̧ ſtatuliber etiaz ſi venierit ex teſtamento libertatẽ conſequit: certe vtiliter libertas data facto heredis non perimit[r]. ¶At quid in legato eo modo[s] dato dicemus?diuerſum enim nulla dicetur ratione: nam inter libertatem ⁊ legatum q̃tum ad hanc cauſam nihil diſtat. Igitur nec ſic directo dabitur libertas ſi heredis mei eſſe deſierit liber eſto: quia nullum caſum vtilẽ habet[t].

Sciendũ eſt. ¶Caſus. Filius inſtitutus licet abſtineat ab hereditate libertates tñ tenent niſi ſint relicte in fraudẽ creditoꝛ.Fran.

f ¶ Neceſſario.ſ.filio qui eſt ſuus ⁊ neceſſarius. hic quidam poteſt abſtinere:ſeruus autem qui eſt tantuz neceſſarius non poteſt. vt inſti.de here.quali.⁊ diffe.in prin.et.§.ſui.et.§.ſed et his.

g ¶ Competere.quia remanet heres nomine.vt.j.titu.j.cuz quaſi.§.ſꝫ ⁊ ſi quis.⁊.ſ.de bo.lib.l.vj.§.ſi filius nõ re.vt.ſ.de inter.actio.ſi fili⁹.nec ob.C.eo.ſi hereditas.q⁊ in extraneo herede ibi dicit.⁊ de hoc dixi.C.ſi minoꝛ ſe ab here.abſti.l.j.

h ¶ Non in fraudẽ.puta in fraudẽ creditoꝛũ.vt inſti.q ma.nõ poſ.l pñ.

i Ideoq̧.hec iungitur ſuperioꝛi.l.libertas.⁊ dic vt ibi.

k ¶ Superuacua eſt.libertate cum effectu procedente.

Seruus. ¶Caſus. Ad hoc vt directa libertas poſſit dari ſeruo: eſt neceſſe q̧ ſeruus ſit teſtatoꝛis tempoꝛe quo teſtatur:item tempoꝛe quo moꝛitur.Fran.Accur.

l ¶ Fuerint.re vel ſpe.vt.ſ.eo.ſi ſerui.que eſt cõtra. Itez hoc i directa. ſecus in fideicom.vt.C.eo.ti.ſeruo.⁊ facit.j.eo.libertates.⁊.l.verũ eſt.⁊ inſti.de here.qua.⁊ diffe.§.in extraneis.

Seruum. ¶Caſus. Reliqui libertatem ſeruo meo ſi iuret ſe daturum decez opas coꝛnelio meo filio:dicit q̧ ſi iurat erit liber:nõ tñ tenet nec obligatur ex iuramento niſi iuret factus liber ſꝫ poſt mãumiſſionẽ.Frã.

m ¶ Implere. Sic.j.de ſtatuli.l.ſtichus ſi heredi.⁊ ad treb.heredib⁹.i fi.⁊.j.de condi.⁊ demõ.meuius.⁊ dixi.ſ.e.ſi qs libertatem.

n ¶ Non obligatur.vt.ſ.de ope.lib.vt iuriſiu.⁊.j.de libe.cau.l.fi.⁊ quaruz re.ac.nõ da.l.j.§.q̄ onerãde.ſed fallit.C.an ſer.ex ſuo fac.l.promiſſe.

o Nominatim. Continetur.puta dixi in codicillis: ille quem in teſtamẽto noĩabo vel nominaui liber eſto: ad qd ſ.de condi.inſti.l.i teſtamento.i prin.⁊.ſ.ſi certum peta.certuz eſt.⁊.ſ.eo.l.nominatim.

Libertas. ¶Caſ⁹. Relinquo tali libertatez cũ ꝑ.l.licebit tenet h datio:⁊ erit liber:niſi leges pꝛobibeant eum poſſe manumitti: quod quãdoq̧ faciunt.Fran.

p ¶ Licebit.licebit autẽ ſi leges nõ ꝓhibeãt. vt.ſ.ex q.cau.necnõ.§.j.ꝓhibẽt ei q̄nq̧.vt.ſ.d mãu.l.lege fauia:ſtati g̃ erit liber.ſi lex non pꝛobibet.

Stichus. ¶Caſus. Stich⁹ ſeru⁹ me⁹ cum euz heres alienauerit / liber eſto. hec datio libertatis nõ tenet: ⁊ reddit rationẽ: q⁊ libertas i id tempus confert q̄ alienus eẽt.nec videt aliud i ſtatulibero. nam heres vendẽdo interim ſtatuliberũ:adueniẽte cõdi. bene ſit liber licet reperiat alienus.⁊ hoc eſt ideo:q⁊ factum heredis non põt perimere factum defuncti. Poſtea dicit libertas ⁊ legatum ſimilia ſunt in hoc q̧ vtrũq̧ relictũ ſub condi.non debetur ante condi. Ultimo dicit quidã in teſtamẽto reliquit libertatem ſeruis ſuis h mõ:relinquo libertatez talib⁹ ſeruis cũ heredis eſſe deſierint:non valet talis donatio libertatis.Fran.

q ¶ Libertas.directa.vt et.C.eo.ſeruo.ſec⁹ ſi dicat/nolo q̧ alteri⁹ ſeruitutẽ patiat:vt.j.ti.j.cũ fidei.ſꝫ h rõ q̄ ſequit nõ videt bona.vt.C.ſi mã.ita fu.al.ne ma.l.ij.ſꝫ h aderat ſoli⁹ reliquẽtis volũtas:ibi vtriuſq̧ paciſcẽtis fuit.vñ ſuccedit cõſti.etiã eo tp̃e quo iã deſijt eſſe tradẽtis.Acc.

r ¶ Perimitur.vt.C.eo.ſtatuliberis.

s ¶ Eo modo. Tribus modis expone. Primo ſi heres meus ſtichum alienauerit lego.x.eidẽ ſeruo:nã non valet q̃tum ad ſeruũ:ſed q̃tuz ad emptoꝛem cui acquirit:ſic vt.C.de cadu.tol.§.in nouiſſimo. Secũdo ſic.ſi heres meus ſtichũ alienauerit eundem ſtichum titio lego. nã nõ valet vt directo tranſeat dñium in titium:et ſm hos duos fit ſimilitudo inter hunc et primum caſum.l. Tertio ſm.R.quia ſiue libertas ſiue legatum ſub ꝯditione:puta/ſi nauis ex aſia venerit relinquatur eſt idem:quia interim pendet vtrũq̧ adueniẽte ꝯditione valet vtrũq̧. ea deficiente vtrunq̧ deficit:et ſm hoc dico eo modo.i.ſub ꝯditiõe et nõ reſpicit pꝛimum caſum.l.ſed illud quod vtiliter eſt data libertas. et h dixit h Jo.his verbis dato.ſ.ipſi ſeruo vel data.ſ.ſub ꝯditione/vel nõ trãſit directo ad legatarium.

t ¶ Utilem habet. facit.ſ.de vſufru.titio.ad pꝛimum caſum legis et vltimum.et caue:quia non vetuit alienare:al's ſi vetuiſſet alienare non teneret.vt.ſ.de lega.j.filiuſfamilias.§.diuus.

Julianus.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Iulianus. ¶ Caſus. Grauaui heredẽ vt ſeruum ſtichum daret titio. Item grauaui iſtum eundẽ heredem vt manumitteret iſtum ſtichum. dicitur ꝙ libertas debetur/legatum non. Secũdo legaui pure ſeruum ſtichum titio. poſtea per fideicõmiſſum grauaui heredẽ meum vt manumitteret iſtum ſtichum ſi nauis ex aſia venerit. Dicitur ꝙ heres meus non aliter debebit dare ſtichum legatario ꝙ̃ ſi faciat ſibi cauere exiſtente condi. libertati iſtum ſtichum reſtitui. Ultimo dicit qđ dictum eſt in pria parte ꝙ heres manumittat ſtichum: nihil autez dabit legatario. verum eſt niſi appareat teſtatorem voluiſſe legatarium habere eſtimationẽ ſtichi ſerui. Fran.

a ¶ Iubeatur. ꝓ fideicõ. vt. j. patet. nam ⁊c.

b ¶ Seruo. pure legato. ⁊ habes etiã hũc caſum j. tit. j. ſi pater. §. cũ ſub conditione.

c ¶ Daret. ab herede legatario.

d ¶ In oĩbus. libertatez fideicõ. legato pferri diximꝰ. ⁊ merito nã ⁊c. R.

e ¶ Datis. quas conſtat preferri tali legato. vt. ſ. eo. ſi peculiuz. §. fi. Fere aũt dicit qꝛ directa proprio fideicõ. etiaz alieno ſeruo relinquit. vt. C. e. ſeruo. ⁊ de fideicõ. liber. deberi. ⁊. ſ. e. ſeruꝰ. Itẽ directa pure relicta ſtatĩ competit adita hereditate. vt. ſ. eo. l. teſtamento fideicommiſſaria nõ niſi preſtet: vt iſti. de ſing. re. ꝑ fidei. re. §. libertas. Tertia differentia eſt. j. e. libertates. Quarta colligitur. C. qui ma. non poſ. l. j. ⁊. fi. Quinta/qꝛ directa etiam non petita ipſo iure competit. vt. ſ. eo. teſtamẽto. §. j. fideicommiſſaria non. vt. C. de fideicõ. li. l. ſi voluntate. in fine.

Libertas directa et fideicom. differunt.

f ¶ Eam veram. libertatem preſtare heredẽ debere eſtimationẽ nõ ſufficere. vt in prin. l. dixit iulia. et facit. ſ. de leg. ij. ſi pluribus. ⁊ de leg. iij. l. iij. §. iulia.

Si ita. ¶ Caſꝰ. In teſtamento reliq libertatem ſeruo meo hoc mõ. Stichꝰ ſuꝰ meꝰ. xij. an. poſtꝙ̃ mortuus fuero liber eſto. dicitur ꝙ incepto duodecimo anno erit liber. ſecus ſi dixiſſem poſt. xij. an. ſit liber. tandez reuertitur ad primum caſum. et dicit duodecimus annus dicitur ſtatim cum incepit: et quantũcũqꝫ trãſierint ex eo ſemper eſt ſiue vocatur annus duodecimꝰ. qui ergo iuſſus eſt eſſe liber duodecimo anno: omnibus diebus anni liber eſſe iuſſus eſt. Secundo ego teſtator ſic dixi. Stichus ſeruus meꝰ heredi meo mille nummos anno biennio triennio poſtꝙ̃ mortuus fuero ſi ſoluerit liber eſto. Dicitur ꝙ ſtichus non erit liber niſi lapſu triennij et tunc ſoluerit predictam pecuniam. ſi autem ſoluat prius ſtatim cum ſoluerit erit liber quaſi celeritas ſolutionis que fit heredibus compenſetur cum matura libertate que datur. Tertio reliqui libertatem ſeruo ſticho intra annum poſtꝙ̃ mortuus fuero. dicitur ꝙ ſtatim me mortuo erit liber. ⁊ adducit ſimile. ego teſtator ſic dixi. tu ſtiche ſis liber ſi intra annũ dederis heredi meo. x. Dicitur ꝙ me mortuo ſi ſtatiz ſoluas heredi meo eris liber. Franciſcus accur.

g ¶ In principio. annus ergo ceptus pro completo habetur: ✝ vt dixi. ſ. eod. ſi ſcriptum. Sed contra. j. de verbo. obliga. qui hoc anno. Solu.

✝ Adde qđ nota. l. apo-

Pomponius. Lex. xl.

Iulianus ait. Cum idez hõ et per fideicõmiſſum datur alicui ⁊ liber eſſe iubeatur[a] heredẽ libertatem debere preſtare: nõ eniz cogetur inqt ex cauſa fideicõmiſſi eſtimationem ſufferre cũ debitam libertatẽ reddiderit. ¶ Sꝫ ⁊ cum ſub conditiõe ſeruo[b] libertas per fideicõmiſſum datur: ⁊ ipẽ pſenti die daret[c]: non aliter tradere eum: coget ꝙ̃ vt caueat exiſtente conditione libertati eum reſtituturum. nam in omnibus[d] fere cauſis fideicommiſſarias libertates pro directo datis[e] habẽdas. Sed offilius aiebat ſi adimendi legati cauſa fideicõmiſſam libertatem teſtator dediſſet cã veraz[f] eſſe. ſi vero onerari heredez a teſtatore legatariꝰ oſtenderit eſtimationez nihilominus legatario preſtandam.

☞ Differentia eſt inter has duas locutiões: relinquo libertatez ſeruo meo duodecimo anno poſt mortem meaz. Et relinquo poſt. xij. ãnos. Naz primo caſu ſtatim illuceſcente prima die. xij. anni competit libertas. ſecundo vero nõ niſi trãſacto toto. xij. anno. hoc dicit.

Idem. Lex. xlj.

Si ita fuerit libertas relicta ſtichus ſerꝰ meus anno. xij. poſtꝙ̃ ego mortuus ero/liber eſto: veriſimile eſt i principio[g] duodecimi anni cũ eſſe liberũ[h]. nam mortuum hoc ſenſiſſe et inter hos ſermones duodecimo ãno ⁊ poſt duodecim annos multum[i] intereſt: et ita loqui ſolemus. ¶ Duodecimꝰ annus eſt cum quantumlibet ex duodecimo anno veniſſet aut preteriſſet: et qui duodecimo anno liber eſſe iubetur omnibus diebus anni liber eſſe iuſſus eſt. ¶ Sed ſi ita[k] ſit ſcriptum in teſtamento: ſtichus ſeruus meꝰ heredi meo mille nummos anno biennio triennio poſtꝙ̃ ego mortuus fuero ſi ſoluerit ſatiſve fecerit liber eſto non poterit is ſeruus niſi triennio preterito liber eſſe: niſi preſentem eam pecuniam ſoluat: aut ſatiſfaciat: componenda[l] eniz eſt heredibus libertatis celeritas premature pecuniarum ſolutioni. ¶ Labeo ſcribit: ✝ ſi ſic libertas relicta ſit ſtichꝰ intra annum poſtꝙ̃ mortuus fuero liber eſto: ſtatim[m] cum liberum eſſe. nam ⁊ ſi ita ſit ſcriptum ſi itra annuz. x. heredi meo dederit liber eſto: ſtatim ſoluendo eum liberuz eſſe ſine mora futurum.

Marcellus. Lex. xlij.

Si quis ita ſcripſerit illum[n] illius[o] libertum eſſe volo: et ſeruus libertatem petere poteſt: ⁊ ille vt habeat[p] libertum.

Modeſtinus. Lex. xliij.

Libertates directe et teſtamẽto et codicillis teſtamẽto confirmatis[q] recte dãtur: fideicommiſſarie et ab inteſtato et codicillis non confirmatis relinqui poſſunt.

☞ Si quis ſub modo relinquit libertatez ſtatim addita hereditate cõpetit libertas: ſed iudicis officio compellitur factus liber implere modum appoſitum in teſtamẽto. h. d. Barto.

Idem. Lex. xliiij.

Meuia decedens ſeruis ſuis nomine ſachi et cutichie et thyrene ſub conditione libertatez reliquit his verbis. ſachus ſerꝰ meus et cutichia ⁊ thyrena ancille mee omnes ſub hac conditione liberi ſunto: vt monumento[r] meo alternis menſibus lucernam accendant et ſolennia mortis peragant: quero cũ aſſidue monumento meuie ſachus et cutichia ⁊ thyrena non adſint: an liberi eſſe poſſunt: Mode. rñdit: neqꝫ contextum verborum totius ſcripture/ neqꝫ mentem teſtatricis eam eſſe vt libertas ſub conditione ſuſpẽſa ſit: cum liberos eos monumento

vt dixiimus. C. quando di. lega. ce. l. j.

h ¶ Liberum eſſe. quod eſt fauore libertatis/alr̃s ſecus. vt. ſ. de le. j. ſi cui legetur. que eſt contra.

i ¶ Multum. vt. ⁊. j. de ver. ſig. l. inter illam.

k ¶ Sed ſi ita. ſ. dies tñ: hic etiã cõditio pecunie dande fuit appoſita.

l ¶ Componẽda. alr̃s cõpenſanda. alr̃s componẽda. ⁊ dic. i. exequẽda. ſicut enim ſoluendo totuz ante triennium completum libertatez conſequi nõ poteſt. vt. j. đ ſta. lib. cuz heres. §. ſeruire. ⁊. l. ſi triennio. ita niſi ſtatim cõpleto triẽnio ſoluat liber non erit ſm quoſdã. Sꝫ certe immo videtur ꝙ etiam ante completuz triẽniũ ſoluendo totũ libertatez petere poſſit: vt hic innuit/niſi pſentem ⁊c. ⁊. j. de ſta. li. ſtatuliberos. §. ſtichꝰ. ⁊. l. ſi peculiũ. §. q̃dã. dic ergo ſicut heres nõ poterit eũ cogere vt premature ſoluat. j. de ſtatulibe. ſi ſeruus. §. imperator. ita ſeruus faciendo ſerã ſolutionẽ nõ cogit heredẽ ad preſtandã libertatez vel retẽto h ſenſu. qđ poteſt añ ſoluẽdo cõſequi libertatẽ: dic ꝙ heres compenſet maturã ſolutionẽ pecunie ꝙ̃ ſibi fit mature libertati quã dat. ⁊ ſic eſt plana. ⁊ pro hoc eſt dictus. §. ſtichus. in fi. ſꝫ ad. l. đ ſta. lib. ſi triennio. reſpondebis vt ibi. ⁊ ad aliã cũ heres. dic ꝙ i faciẽdo: erat vt predi. §. quedam.

m ¶ Statim. adita tñ heredi. vt. ſ. eo. l. teſtamento. Accur.

Si quis. ¶ Caſus. Ego teſtator ſic dixi. ſtichũ ſeruũ meũ ſempronij libertum eſſe volo. Dicit ꝙ ꝑ hec v̈ba ſtichus poteſt petere libertatem. Item ſemproniꝰ poteſt petere vt habeat eũ in libertũ. quod fiet ſi tradat ei ad manumittẽdum. Franci.

n ¶ Illum. ſeruum meuz vel alienum.

o ¶ Illius. extranei.

p ¶ Habeat. qđ fit ſi ei ad manumittendũ det.

Libertates. ¶ Caſus. Directa libertas põt dari in teſtamẽto et in codicilis teſtõ cõfirmatis. fidei autẽ commiſſaria relinquitur ab inteſt. Item in codicillis non confirmatis in teſtamẽto. vt hoc modo. Rogo eos qui mihi ſuccedent ab inteſt. vt ſtichum ſeruum manumittant. vel per ſimilia verba. Franci.

q ¶ Teſtamento confirmatis. qđ fit expreſſe. vt. C. de codi. ſiue. et tacite quando fiunt poſt teſtamẽtũ. vt. ſ. de codi. l. ſi quis cum nullũ. §. teſtamento. ſed ante facti non intelliguntur ꝯfirmari teſtamento ſm has. ll. Item nec tunc qñ nullum eſſet factũ teſtamentuz. vt. ſ. de codi. l. ante. et hic ſubijcit. ſed hodie ſemper videtur confirmari. vt inſti. de codi. §. nõ tantum. ⁊ eſt ſic. ſ. de teſta. tu. l. iij. ⁊. C. eo. l. ij.

Meuia. ¶ Caſus. Quedam mulier reliquit libertatem tribus ſuis ſeruis ſub modo vt ipſi tres deberent apponere lucernam ad ſepulturam eius alternis menſibus ⁊ ibi vigilent. Dicit ꝙ iſti ſerui liberi erunt ſtatim adita heredi. ⁊ compellentur officio iudicis ſtare ⁊ obedire dicto teſtatricis. Fran.

r ¶ Ut monumento. improprie dicit cõditionẽ cuz modus fiat per vt: nõ conditio: vt. j. ſubijcit. ⁊ dixi. ſ. eo. libertas. §. ij. Accur.

ſtil. in. l. placuit. in apoſtil. in ꝟb quaſi annuz vigeſimum cõpleuerit. ſ. de manumiſ. qbꝰ ad. de glo. ord. i. c. ſubdyaconꝰ. in ver. non minor annorum vigiti. lxxvij. diſ. ⁊ in cle. eos. de regula.

✝ Roma. et alexã. in. l. q̃ bõa. §. fi. in penul. colũ. ſ. de dã. infecto. dicũt iſtũ tex. ſingul. ad h ꝙ lꝫ alr̃s ꝓmiſſio annua vt in ſingul'annis debeat in fine anni. fallit fauore libertatis vel alterius pie cauſe qꝛ tunc ſtatim debet. Bol.

a ¶ Officio. ſic. ſ. de peti. he. hereditas. §. fi. ⁊. C. de reli. l. militis. ⁊. ſ. de reli. ſi qs ſepulchrũ. §. ſumptꝰ funeris. ⁊. ſ. de annuis leg. quintus.

Quod vulgo. ¶ Caſus. Si libertas relinquit ſeruo ſub pluribꝰ cõditionibus: inſpicit leuior. vt ſi ei pareat ſatis ſit: ⁊ hoc verũ qñ diſiuncte ſunt. ſi aũt ſunt coniuncte: tũc oibus parendũ eſt ad hoc vt libertas debeatur. Frã.

partim dr ꝙ ſi alter ſociꝰ manumittat erit liber: ⁊ ſic partim erit liber ex teſtõ partim inter viuos ex manumiſſione facta ab illo. Fran.

m ¶ Familie. ſcʒ teſtatoris: ſi non habeas in tex. Accur.

n ¶ Vario. iure. ex vltima volũtate inter viuos vt hic fuit. ⁊. C. de ſeruo communi manu. l. j. §. his itaqȝ.

b ¶ Leuiſſimaʒ. q̃ ſit hec dixi. ſ. e. libertatibus.

c ¶ Oibus. ſecus in diſiũctis: vt habes ĩ oia. ſ. õ cõdi. inſti. l. v. ⁊ inſti. de hef. inſti. §. ſi plures. et ſ. de ꝯdi. ⁊ demõ. cũ pupillus. §. diſiuncto.

Riſto. ¶ Caſus. Seruo relicta eſt libertas cũ erit. xxx. an. interiʒ ꝓpter delictũ qđ fecerat dãnatus eſt ĩ metallũ ⁊ tandẽ reſtitutus. Dicit ꝙ pena impoſita nõ nocet qn ſtatiʒ cũ erit xxx. an. conſequat libertateʒ ⁊ legatuʒ ſi qđ erat ei relictũ. Idẽ ſi eſt inſtitutus heres ſub condi. ⁊ interiʒ hãc penã habuit ⁊ tandẽ reſtitutꝰ fuit. nã veniẽte cõdi. erit liber et heres neceſſarius. Frã.

† Concor. tex. in. c. pe. extra de vi. ⁊ hone. cle. li. vi. ⁊ l de. in pleriſqȝ. et ibi glo. et doc. ⁊ elec.

d ¶ Reuocet. reſtitutiõe a principe impetrata.

e ¶ Legatũ. libertatis vel alia res ei erat legata. et facit iſti. de here. quali. ⁊ differẽ. §. in extraneis. ⁊. C. qui non poſ. ad lib. perue. l. j.

Um ex falſis cod. ¶ Caſus. In codicillis relicta eſt libertas ſeruis: danda ab herede vel legatario/ ⁊ pſtita eſt poſtea apparẽt codicilli falſi. Dicit ꝙ nõ reuocatur libertas. ſed quilibet manumiſſorũ dabit. xx. aureos huic heredi vel legatario. Sed ſi fuerit extraneꝰ heres inſtitutꝰ ſub cõdi. ſi manumiſerit ſeruũ meũ ꝓpriũ: ⁊ manumiſit. ⁊ ſic fuit heres. tandẽ aũt euicta eſt hereditas p filiuʒ defuncti ⁊ ruptum teſtm̃ p querelã vel al's apparet teſtm̃ falſum: dicit ꝙ non reuocabit libertas data ſeruo ⁊ ſic quo ad hoc eſt ſimilis hic caſus ſuperiori. tñ in alio diſcordant: qꝛ in ſuperiori dant. xx. ſolidi a quolibet manumiſſorũ: ſed hic verũ p̃ciũ manumiſſi pſtatur. Fran.

adeſſe voluerit: officio[a] tñ iudicis eos eſſe compellendos teſtatricis iuſſioni parere dixit.

☞ Locutio cõiunctiua cõpellit ad vtrũqȝ implendum. ſecus ſi diſiunctiua. hoc dicit.

Idem. Lex. xlv.

Quod vulgo dicitur ſub pluribus conditionibus data libertate leuiſſimam[b] conditionẽ ſpectandã eẽ: ita verũ eſt ſi ſeparatim conditiones ſint date: ꝙ ſi cõiunctim date ſint niſi oibꝰ[c] paruerit † liber non erit.

☞ Pena inflicta poſt mortẽ teſtatoris q ſeruo libertatẽ in certũ tẽpus reliquerat intra tẽpus illud non vitiat dationem libertatis ſi anteqȝ tẽpꝰ libertatis venerit reſtitutus ſit ⁊ liberatus ab illa pena. Idem eſt ſi heres neceſſarius ſit inſtitutꝰ ſeruꝰ. h. d.

Pomponius. Lex. xlvi.

Riſto neratio appiano reſcripſit teſtamento liber eẽ iuſſus cum annoꝛuʒ. xxx. eſſet anteqȝ ad eam etatem perueniret ſi in metallũ dãnatꝰ ſit: ac poſtea reuocetur[d] ſine dubitatione cum libertate legatum[e] ad eum pertinere: neqȝ metalloꝛum pena ius eius mutari: nec aliud ſi heres eſſet ſub conditione inſtitutus/ futuruʒ eẽ cum etiam neceſſarium.

☞ Conſecutus libertatem ex falſis codicillis tenetur heredi dare. xx. ſolidos. idem dic de teſtamento falſo vel inofficioſo ꝓnũciato. hoc dicit.

Paulus. Lex. xlvij.

Um ex falſis codicillis per errorẽ libertas licet non debita preſtita tñ vel ab herede[f] fuiſſet viginti ſolidos[g] a ſingulis hominibꝰ inferẽdos eſſe heredi princeps cõſtituit. ¶ Sed ⁊ ſi cõditionis iplẽde gratia ſeruum[h] inſtitutus[i] manumiſerit: ac poſtea filius de inofficioſo agẽdo tenuerit[k]: vel teſtamẽtũ falſum fuerit pronũciatum: conſequens erit dicere ideʒ[l] ⁊ in hac ſpecie fieri qđ in falſis codicillis conſtitutum eſt.

☞ Seruus efficitur cõmunis libertꝰ familie illius qui eũ in teſtõ voluit a ſocio manumitti ⁊ eius qui eũ manumiſit. h. d.

Idem. Lex. xlviij.

Si ſocius teſtõ ita libertateʒ dederit pamphilus ſi cũ ſocius manumiſerit liber eſto. Seruius rñ. ſocio manumittẽte cõmunem fieri libertum familie[m] teſtatoris atqȝ manumiſſoꝛis: neqȝ eñ nouum aut incognitum eſt vario iure[n] communi mancipio libertatem attingere.

Idem. Lex. xlix.

Teſtamento militis ita manumiſſam ſamiaʒ[o] in libertate eſſe iuſſi: directam libertatem iure militari[p] accepiſſe placuit.

Idem. Lex. l.

Quod diuo marco ꝓ libertatibꝰ cõſeruãdis placuit[q] locum habet irrito[r] teſtamẽto facto ſi bona ventura[s] ſint: alioquin vacantibꝰ bonis fiſco vendicatis nõ habere[t] cõſtitutionẽ locuʒ aperte cauetur. Seruos autẽ teſtamẽto manumiſſos vt bona ſuſcipiãt[v] iure cautionem offerre idoneam nõ minꝰ qȝ ceteros defuncti libertos aut extraneos declarauit[x]: qđ beneficium[y] minoꝛibus annis heredibus ſcriptis auxiliuʒ bonis preſtituʒ moꝛe ſolito deſiderantibus non aufertur.

Idem. Lex. lj.

Teſtamento cẽturio ſeruos ſuos venire ꝓhibuit: ac petijt[z] prout qſqȝ meruiſſet eos manumitti: libertates vtiliter datas: Rñ. cũ ſi nemo ſeruoꝝ offenderit[a] oẽs ad libertatẽ ꝑuenire pñt: quibuſdã aũt ꝑ offenſam excluſis reſidui in libertatẽ ꝑueniũt. ¶ Cum ita[b] teſtamẽto aſcriptũ eẽt: ſerui q ſine offenſa fuerũt liberi ſunto cõditionem aſcriptaʒ videri placuit cuius interpꝛetationẽ placuit talẽ faciendã vt de his in libertate dãda cogitaſſe non videatur quos pena coercuit: ⁊ ab honoꝛe adminiſtrandi vel adminiſtrãde rei negocio[c] remouit.

Eſtamẽto. ¶ Caſus. Teſtamento militis inenit manumiſſio fctã hoc mõ. ſamiã liberaʒ eẽ iuſſi: querit an ſit directa libertas relicta huic ſamie: an p fideic. ⁊ dicit ꝙ fauoꝛe militis eſt directa. Fran.

o ¶ Samiã. ꝓpriũ nomen. Accur.

p ¶ Iure militari. vt et C. de teſta. mili. l. ex his. ſed in priuato eſſet fideicõmiſſaria. arg. ſ. de donã. ex hac.

Quod diuo. ¶ Caſus. Cauſa libertatũ cõſeruandaruʒ relictarũ ĩ teſtõ ꝯſtitutio diui marci admittit eũ qui petit bona ſibi adijci. et ĩ eſt verũ qñ teſtm̃ ẽ irritũ ꝓnũciatuʒ. ⁊ ſic heres inſtitutꝰ nõ vult adire. ⁊ creditores volũt vẽdere hec bona. ſecus aũt eſſet ſi hereditas vacaret herede aliq̃ nõ exñte. vt qꝛ nullus iſtitutꝰ fuerit. nec aliqs aliꝰ veniat ab inteſt. nã tunc defert fiſco. Secũdo dicit ꝙ hui qbꝰ relicta ẽ libertas in teſtõ debebũt cauere illi q hec bona accipit. qđ aũt ĩ fi. dicit. expõe vt ĩ gl. Frã.

q ¶ Placuit. bona adijci debere. vt iſti. õ eo cui libe. cau. bo. adijci. §. j.

r ¶ Irrito. me nũc herede exiſtẽte ex eo. vt. ſ. de iniuſto teſta. l. j. in fi.

s ¶ Ventura. i. vendenda a creditoꝛibus. Accur.

t ¶ Nõ habere. vt ⁊. j. titu. j. l. ergo. §. ſi bona.

v ¶ Suſcipiant. ⁊ al's ſuſcipiantur. id eſt ſuſcipi poſſint. Accur.

x ¶ Declarauit. dicta cõſtitutio. Accur.

y ¶ Bñficiũ. ſ. aditionis ⁊ dic caſuʒ. vt. j. ti. j. l. ergo. §. j. in pn̄. ⁊ ſm ĩ deſiderant heredes reſtitui vt abſtineãt vł repudiẽt. Vel pone ſcđo. vt. j. ti. j. l. ergo. §. j. ĩ fi. ⁊ ſm hoc dices hoc bñficiũ: ſcʒ libertatis. ſed ſm hoc deſiderãt heredes reſtitui ad adeũdũ. ⁊ qđ ſubijcit minoꝛibꝰ ⁊c. ſunt ablatiui abſoluti ſm vtrũqȝ caſum. ⁊ facit. C. eo. l. fi.

f ¶ Ab herede. vel etiam a legatario. vt. C. de fideicom. lib. l. ij. ⁊. ſ. de iure pa. l. pe. §. j. Accur.

g ¶ Solidos. ſ. de mino. ſi mulier. ĩ. Sol. alio caſu ibi loquitur. Accur.

h ¶ Seruum. ſuum ꝓpꝛium. Azo.

i ¶ Inſtitutus. heres. Azo.

k ¶ Tenuerit. i. obtinuerit. Azo.

l ¶ Idem. quo ad hoc vt non reuocet libertas: ſed. xx. aurei. hoc caſu nõ preſtant ſed verũ p̃cium ſerui cõditiõe ex lege a manumiſſo ſoluitur. vt ſ. de inof. teſt. ſi ſub hac conditione. item ad pꝛimum caſum ⁊ ad ſecũdũ quibus dicitur ex falſis codicillis ⁊ falſo teſtamento libertatẽ datam nõ reuocari. eſt contra. C. de pe. here. l. fi. §. pe. Solu. vt ibi. ⁊ fa. ſ. de inof. teſt. papinianus. §. fi. ⁊. l. ſeq. ⁊. C. de inoffi. teſt. l. cum ex cauſa.

Si ſocius. ¶ Caſus. Duo ſocij habebant ſeruũ cõmunẽ. vnꝰ eorũ in teſtõ ſuo reliquit libertatem huic ſeruo cõmuni ſub tali condi. puta ſi manumittatur a conſocio meo ille ſit liber ex teſtamento vnius.

Teſtamento ſuo. ¶ Caſus. Cẽturio in teſtamento ſuo ꝓhibuit ſeruos ſuos vẽdi ⁊ dixit: prout quiſqȝ meruit manumitti. Dicitur ꝙ oẽs erunt liberi ſi nemo eoꝝ offendiſſet defunctũ. ſi aũt quidã eorum offenderint: illi nõ erunt liberi: alij ſic. ¶ Cum ita. Quidam in teſtamẽto reliquit libertateʒ ſeruis ſuis hoc modo. ſerui qui ſine offenſa fuerint liberi ſunt. dicitur ꝙ hec conditio ſic debet intelligi. vt ſerui illi non veniant ad libertatem quos dominꝰ remouerat ab adminiſtratione cum eſſent tanqȝ ſuſpecti ſui caſtaldi. Fran.

z ¶ Ac petijt. ſʒ ſi hoc nõ adiecisſet fideicõ. lib. competere poſſunt ex pꝛimo dicto. vt. j. ti. j. generaliter. §. ſi petitum. Accur.

a ¶ Offenderit. de hoc eſt. ſ. eo. l. ſeruos. Accur.

b ¶ Cum ita. facit. ſ. eo. ſeruos. Accur.

c ¶ Negocio. id eſt per hoc ꝙ male foꝛte gerebat. et nota eſſe honoꝛeʒ adminiſtrare

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

miniſtrare ꝛ dedecus remoueri † quaſi per hoc de eo dñs nō confidat. ꝛ facit. ȷ. titu. ȷ. l. fideicommiſſaria.

Imperatores. ¶ Caſus. Miles in teſtamento dixit. Stephanum meum liberum eſſe volo. Dicitur ꝙ per hec verba directa libertas videtur data. ꝛ erit liber adita hereditate. ſꝫ ſi poteſtea ex īteruallo dixit teſtator. volo tamē vt cū herede meo ſit quouſqꝫ iuuenis ſit. et ſi contempſerit vꝉ noluerit iure ſerui. teneatur: p hec verba non reuocatur libertas. Ultimo dicit. ideꝫ eſt in pagano vt licet talia verba dixerit non reuocetur libertas. Fran.

a ¶ Adiecta ſunt. ex interuallo: ꝛ ſic non dꝫ ad ſeruiēdum cōpelli. ar. C. de dona. q̄ ſub modo perfecta. al's ſi incontinenti lꝫ nō differat libertas / ſui re ꝯpelleret. vt. ſ. e. libertas. §. ij. ꝛ l. meuia. ꝛ ar. ſ. de ſolu. l. ȷ. Accur.

b ¶ Efficacia. cū ad tempus dari nō poſſit: vt. ſ. eo. libertas.

c ¶ Idē. vt non reuocet: ſed ī milite fuit directa: licet per verbum volo in pagano fideicō. vt inſti. de ſin. re. p fideicō. §. fi. vel verius vtrobiqꝫ fuit fideicō. vnde quod. ſ. dicit competit ſcꝫ per fideicommiſſa.

Lucius. ¶ Caſus. Relinquo libertatē ſeruo meo ſi rationē act⁹ ſui reddiderit gaio ſeio filio meo. cum ānos pubertatis egreſſus fuiſſet gaius ſeus: tūc curatores gaij ꝯuenerūt ſuū ꝛ corā iudice ſeruus oīa reliqua ſoluit curatorib⁹ gaij. ꝛ ſuus pronūciat⁹ eſt liber. gaius aūt negat pecuniā recte ſolutā curatorib⁹ ſuis. q̄rit qd iuris. ꝛ dr ꝙ ſi nō eſt ſoluta ſm ꝙ teſtator dixit: ſic ñ erit ille liber. ſec⁹ aūt ſi iuuene pñte eēt ſoluta: q2 tūc recte eſſet ipleta. Fran.

d ¶ Ex fide. h expōe. vt ſ. e. ſi ita ſcriptū. ꝛ l. qui filium. §. fi. Accur.

e ¶ Egreſſus. h eſt qꝺ facit. ȷ. nō ſufficere curatori ſolui. ꝛ ſic non eſt ꝯ. ſ. e. q filiū. in pn. ꝛ. ſ. ꝺ cōdi. ꝛ demō. ſi fundus.

f ¶ Eiuſdē. gaij ſeij.

g ¶ Cautione. cōfeſſiōis. vel quodāmodo nō petetur plus. Accur.

h ¶ Rationē. i. rationeꝫ reliquarum: vel ideo q2 partē iam reddiderat.

† Et inde ē ꝙ priuatus aut remor⁹ ab aliq̄ officio non pōt iterꝫ ad illū aſſumi. vt ē tex. in. l. ij. C. de diuer. offi. li. xij. et ſ ſi. no. bal. l. l. ij. p illuꝫ tex. cuꝫ glo. C. ꝺ manu. vindi. de q̄ in. c. officij. in fi. de elec. ꝛ in. c. poſt trāſlationē. ꝛ ibi panoꝛ. in vi. no. contra de renū.

Papinianus. Lex. lij.

Imperatores ſeuerus et antoninus frontoni teſtō militis his verbis aſcripte libertates ſtephanum ſeruum meum liberū eſſe volo vel iubeo adita hereditate libertas cōpetit: et ideo ea que poſtea adiecta ſunt[a] ſic tamen vt cum herede meo ſit quouſqꝫ iuuenis ſit: qꝺ ſi noluerit aut contēpſerit iure ſeruitutis teneat ad reuocandam libertatē q̄ competit non ſunt efficacia[b]. Idē[c] in paganoꝛū teſtamentis obſeruatur.

Jus conſiſtens in dando non poteſt impleri per perſonā curatoꝛis adulti. h. d. Bartolus.

Idem. Lex. liij.

Lucius titius ſeruo libertatem dedit ſi rationeꝫ actus ſui ex fide[d] reddidiſſet gaio ſeio filio ſuo cū annos pubertatis egreſſus[e] fuiſſet gaius ſeius a curatoribus eiuſdem[f] conuent⁹ ſeru⁹ etiā apud iudicem omnibus ſatiſfecit: exacta cautiōe[g] a curatoꝛib⁹ pronūciatū eſt liberū eē: nūc gaius ſeius filius teſtatoꝛis negat curatoꝛib⁹ ſuis recte pecuniam illataꝫ eſſe: quero an iure ſoluta ſit q̄titas: Paul⁹ reſpondit curatoꝛib⁹ quidem adoleſcentis reliquam rationem[h] vt cōditio teſtamēto aſcripta impleat nō iure ſolutam videri: ſed ſi preſente[i] adoleſcente pecunia illata eſt vel in rationibus eius relata: impletā conditionē videri: ac ſi ipſa ſoluta fuiſſet.

Error in ſyllaba nō nocet. h. d. Bar.

Sceuola. Lex. liiij.

Qui habebat † ſeruū cratinū teſtamēto ita cauit ſeru⁹ me⁹ cratiſtus liber eſto: q̄ro an ſeru⁹ cratinus ad libertatem peruenire poſſit / cū teſtatoꝛ ſeruū cratiſtum nō habebat: ſed hūc ſolū cratinū: rñ. nihil obeſſe qꝺ ī ſyllaba[k] erraſſet.

¶ Scripti teſtō heredes ante aditam hereditateꝫ pacti ſunt cū creditoꝛib⁹ vt parte dimidia contenti eſſent[l]: ꝛ ita decreto a pretoꝛe interpoſito hereditatē adierūt: q̄ro an libertates in eo teſtamēto date competierūt: Rñ. ſi teſtatoꝛ fraudandi conſiliū[m] non habuiſſet cōpetere libertates.

Conditio non impedit cōpetere libertatem ſi non ſtat p ſeruū cui relicta eſt libertas qui conditionē adimpleat. h. d.

Martianus. Lex. lv.

Libertate ſub conditione[n] data huc iam occurſuꝫ eſt: vt ſi per ſtatuliberū nō ſtet q̄min⁹ cōditioni pareat: q̄uis nec per heredem quidem ſtet: † tñ ad libertatem ꝑueniat[o] qꝺ credo. Rñ. opoꝛtere: ꝛ ſi ꝑ fideicommiſſum[p] vtiqꝫ hereditarijs ſeruis libertas data fuerit. Non abſurde ꝛ de heredis ſeruis idem dicetur.

Si heres grauatus eſt emere ſeruum ꝛ manumittere / ſi ſeruus ille. x. daret ſeruo x. nō dāte nō ꝑueniret ad libertatē ꝛ conſidera differētiam inter iſtum caſum ꝛ ſuperioꝛem: quia non ſunt contrarij.

¶ De his autem quos redimendos[q] habebat non iniuſte[r] dubitamus ſiquidem eo caſu iniquū erit heredem perinde compelli debere redimere eos: atqꝫ ſi conditio impleta eſſet quod foꝛte domin⁹ ꝓhiberet conditioni parere[s] vt ꝛ p̄ciū perciperet[t] ꝛ in conditionem non erogaret[v].

Eſt in electione ſerui poſtq̄ conditio extiterit vtrum velit eē libertus oꝛcinus vel libertus heredis. h. d.

Paulus. Lex. lvj.

Si qs ſeruo ſub ꝯditione teſtamēto dederit libertatē ꝛ directo ꝛ ꝑ fideicommiſſum in poteſtate ſerui eſt vtrum velit ex directo: an ex fideicōmiſſo ad libertatem peruenire[x]: ꝛ ita marcellus imperatoꝛ reſcripſit.

Licet diues ſuccedat pauperi nō propter hoc libertates teſtamento date magis valēt: licet quidam diceret contra / et male. Scꝺo dicit ſi quis relinquit libertatē ſuo / cum es alienum ſolutum fuerit valet talis datio: cum non habeat animum fraudandi creditoꝛis. h. d.

Gaius. Lex. lvij.

Si qs locuplex egenti heres extiterit: videamus an ea res teſtō dat libertatib⁹ ꝓficiat: vt creditores fraudari nō videāt: ꝛ ſane ſūt qdā q cuꝫ heres locuples extaret /

deleg. ȷ. l. iiij. Accurſius.

l ¶ Contenti eſſent. qꝺ pactū valet. vt. ſ. de pac. l. iurigē. §. ſi ante.

m ¶ Conſilium. quod ſufficit in fideicommiſſis: ſꝫ in directis neceſſari⁹ eſt etiam euentus. vt. C. qui ma. nō poſ. l. ȷ. ꝛ fi. ſꝫ quis hoc petet: creditores nō: q2 pepigerūt heredes non. vt. C. de ſer. pig. da. ma. l. ſi creditoribus. ꝛ ita erit miruꝫ ꝙ non tenent libertates: vt inſti. qui ma. nō poſ. in princi. ꝛ tamē nemo poteſt hoc allegare. Acc.

Libertate. ¶ Caſus. Titius reliquit libertatem directaꝫ ſeruo ſuo ſi daret ſtichuꝫ abſentē in vicariū. Dicitur ꝙ ſi ſeruus non poteſt dare vicarium tamē erit liber. ideꝫ eſſet ſi per fideicommiſſum dediſſet ei libertatē. ꝛ hoc qꝺ dixi in ſeruo teſtatoꝛis: idem etiam dicas ſi eſſet ſeruus heredis. ſec⁹ autem eſſet ſi heres eēt grauatus emere ſeruum et manumittere ſi daret. x. ſeru⁹ ille heredi. de quibus. x. euꝫ emeret. nam ſi ille ſeruus non poteſt dare. x. heredi. nunq̄ heres compellitur ad emēdum ꝛ poſtea manumittendum. Fran.

† Et ſi p eū ſtaret ſtatiꝫ et vno momēto haberet ꝑ impleta: ita ꝙ ſi poſt peniteret / ꝛ vellet eā ipleri nō audiret: vt no. Bal. in l. ȷ. in fi. C. ꝺ inſti. ꝛ ſubſti. ꝛ ī. l. executiōe. in fi. et ibi oīno. Alexā. ȷ. de ver. obli.

n ¶ Libertate ſub conditione. mixta puta ſi det vicarium abſentē. vt. C. de cōdi. īſer. l. fi. ꝛ facit. l. iij. ꝛ ꝺ inſti. ꝛ ſubſti. l. ij. et de neceſ. ſer. here. iſti. l. fina.

o ¶ Perueniat. niſi appareat ꝙ teſtatoꝛ noluit eum eſſe liberum niſi cōditio impleta ſit. vt. ȷ. e. l. fina. Accur.

p ¶ Per fideicōmiſ. primo ergo caſu directe fuit relicta.

q ¶ Redimendos. rogo te heredem vt ſtichum ꝛ pamphiluꝫ emas: ꝛ manumittas ſi dederint tibi. x. cū quib⁹ eos emas. Accurſius.

r ¶ Non iniuſte. al's non iuſte. Accur.

s ¶ Parere. i. dari. x. ad redemptionem.

t ¶ Perciperet. de burſa heredis.

v ¶ Non erogaret. id eſt conditioni parere nō ſineret. M. et facit. ſ. de cōdi. ob cauſam. l. iij. §. finali.

Si quis. ¶ Caſus. Dixi in teſtamēto meo ſi nauis ex aſia venerit ſis liber. itē poſtea ſic dixi. ſi nauis ex aſia venerit rogo heredeꝫ meum vt te manumittat. Dicitur ꝙ iam veniente conditione eſt in electione ſerui an directo an per fideicommiſſum velit eſſe liber. Fran. accur.

x ¶ Peruenire. facit. ȷ. titu. ȷ. generaliter. §. finali. ꝛ. ſ. e. l. ȷ. ꝛ altero caſu eſt oꝛcinus altero heredis libertus: vt inſti. de ſingu. reb. per fideicom. reli. §. qui autem.

Si quis. ¶ Caſus. Licet diues ſuccedat pauperi / non propter hoc libertates dare teſtamento valent amplius. licet quidam dicerent contra. et male. Secundo dicit quidam non ſoluendo exiſtēs reliquit libertatem ſeruo ſuo cum es alienum ſit exolutum. Dicunt quidam non effici liberum. Alij dicunt ꝙ hoc valet cum non in fraudem creditoꝛum ſit manumiſſus. Franciſcus.

i ¶ Preſente. operatur p̄ſentia conſenſum. ſic. ſ. de euic. l. ſi dictū. §. antepe. ꝛ. ȷ. de confeſſis. certum. §. penul. Accur.

Qui habebat. ¶ Caſus. Habebam ſeruū nomine cratinū. dixi in teſtamēto cratiſtus ſuus meus ſit liber. Dicitur ꝙ iſte cratiſtus erit liber: licet euꝫ nominauerim cratinū ꝛ in ſyllaba erraui. ¶ Scripti. Inſtituerā quoſdam heredes in teſtamento: ꝛ libertatē ſeruis reliq̄rā. nūc heredes anteq̄ adeant heredi. fecerunt pactum cū creditoꝛibus hereditarijs vt certa parte debiti eſſent contenti. ꝛ ſic adiuerunt heredi. Dicitur ꝙ libertates relicte in teſtamento tenēt ſi teſtatoꝛ nō habuit cōſilium fraudandi creditoꝛes. Fran.

k ¶ In ſylabba. ſic. C. de teſta. quoniā. ꝛ inſti. de lega. §. ſi quis in noīe. ꝛ. C. de formu. l. ȷ. ꝛ. ij. ꝛ. ſ. de ſtatu ho. imperatoꝛ. Sed argu. contra. ſ.

† Adde ad tex. h faces re qꝛ etiā er to: hmōi. ꝺ q̄ in text. nō vitiat inſtrumētū. in ca. ex parte. de fide inſtru. extra. Bol.

a ¶ Traditum eſt. ꝛ bene. vt. ꝛ. C. e. l. in fraudẽ. ꝛ. j. qui ꝛ a qui. cum hereditas. ꝛ. l. ſi mortis. §. fi.
b ¶ Deceſſerit. non tamen reſpiciuntur tempore mortis: ſed adite hereditatis: vt dicta. l. ſi mortis. in prin.
c ¶ Conſilium. de directa ergo dicit: qꝛ in fideicom. ſufficit ſolus euent⁹: vt. C. qui ma. non poſ. l. j. ꝛ. l. fin.

h ¶ In cõtubernio. q̃ nõ pediſſequã. M. ꝛ fa. ſ. de le. iij. legatis. §. j.
i ¶ De furtis. p actio. in factũ. vt. j. ſi qs teſta. lib. eſſe iuſ. l. j. in prin.
k ¶ Q dari. vñ ꝛ ſi primo fuiſſet data nunc reuocaret: vt. ſ. de adimẽ. le. l. legata inutiliter. ꝛ de cõdi. ꝛ demõ. cũ tale. §. fi. ꝛ. ſ. e. l. ſi qs locuples. ſic ergo niſi poſitum in hac. l. non ponit. de quo plene dixi. ſ. ſi qs can. ſi eum. in fi.

tale eſſe crediderunt/ quale ſi ipſe teſtator adauctis poſtea facultatibus deceſſiſſet: ſed mihi traditũ eſt[a] hoc iure nos vti: vt ad rẽ non ptineat locuples an egens heres extiterit: ſed quarum facultatum teſtator deceſſerit[b] quam ſententiam iul. adeo perſequitur vt exiſtimet nec cum quidem libertatẽ conſecuturum quem is qui ſoluẽdo non eſſet ita liberum eſſe iuſſiſſet cum alienum es ſolutũ erit ſtichus liber eſto: ſed non eſt hoc cõſequẽs ſabini ꝛ caſſij ſententie quã ꝛ ipſe ſequi videtur qui exiſtimabat conſilium[c] quẽq; manumittẽtis ſpectare debere. nam ꝛ qui ſub ea conditione ſeruum ſuum liberum eẽ iubet adeo ſine fraudis cõſilio liberum eſſe iubet vt apertiſſime curare[d] videatur ne creditores ſui fraudarentur.

☞ Seruus liber eſſe iuſſus et a teſtatore ante mortem alienatus: ſi rurſus ante aditam hereditatẽ reuertitur in bonis teſtatoris adita hereditate efficitur liber. Hoc dicit. Lex ſequens ponit caſum longum.

Marcellus. **Lex. lviij.**

Uerum eſt eum qui liber eẽ[e] iuſſus eſſet alienatum a teſtatore ſi ante aditam eius hereditatem rurſus hereditarius fieret mox cuȝ adiretur hereditas ad libertatem peruenire[f].

Sceuola. **Lex. lix.**

Titia ſeruis quibuſdã ꝛ ancillis nominatim directas dedit libertates. deide ita ſcripſit ꝛ pediſſequas oẽs quarum nomina in rationibus meis ſcripta ſunt liberas eſſe volo. queſitum eſt an eutichia q̃ teſtamẽti facti tempore inter pediſſequas libertatẽ acceperat mortis auteȝ tpe inueniatur actori[g] in conturbernio[h] tradita ex generali capite pediſſequarũ libertateȝ conſequi poſſit: Rñ. nihil impediri libertateȝ pediſſeq̃ q̃ mortis demum tpe pediſſequa eẽ deſijt. ¶ Puram ꝛ directaȝ domini ſui teſtamento libertatẽ ſtichus acceperat: ꝛ ex hereditate multa p fraudẽ amouiſſe dicitur: queſituȝ eſt an non ante in libertatẽ proclamare debeat q̃ ea q̃ ex hereditate amouiſſe probari poterit heredibus reſtituerit: Reſpõ. ſm ea que proponerẽtur cum de quo queritur liberum eſſe claudius videtur abſoluiſſe: et id de quo queritur: nam heredibus ſatis conſultũ eſt edicto de furtis[i]. ¶ Lucius titius teſtamento ſuo ita cauit. Honeſiphore niſi diligenter rationes excuſſeris liber ne eſto: quero an honeſiphorus ex his verbis libertatem ſibi vẽdicare poſſit: Reſpon. ex his v̄bis q̃ proponerẽtur libertatem adimi potius q̃ dari[k].

☞ Falſa demonſtratio non vitiat legatum. hoc dicit.

Idem. **Lex. lx.**

Teſtamẽto ita cauit[l]: endoni dari volo nummiſmata mille: quia preuenit natus eſſe[m] poſtq̃ mater eſſet libera: quero an endo niſi probet ſe poſt manumiſſionẽ matris ſue natum poſſit his verbis teſtamenti libertatem conſequi: Reſpõ. non oportere huiuſmodi conſultationem[n] p̄iudicium parare.

Pomponius. **Lex. lxi.**

Scio quoſdam efficere volẽtes ne ſerui ſui vnq̃ ad libertateȝ perueniant hactenus ſcribere ſolitos ſtichus cum moreretur liber eſto: ſed et iulianus ait libertatem que in vltimuȝ vite tempus confertur nullius momẽti eẽ cum teſtator impediẽde magis q̃ dande libertatis gratia ita ſcripſiſſe itelligatur[o]: ꝛ ideo etiã ſi ita ſit ſcriptum ſtichus ſi in capitolium non aſcenderit liber eſto: nullius momenti hoc eſſe ſi apparet[p] in vltimum vite tempus conferri libertatem teſtatorem voluiſſe: nec mutiane cautioni[q] locuȝ eſſe. Et ſi ita in teſtamento ſcriptum fuerit: ſtichus ſi capuam ierit liber eſto/ nõ aliter liberum eſſe q̃ ſi capuam ierit[r]. Hoc amplius octauenus aiebat. Si quis in teſtamẽto in quãlibet cõditione libertate ſeruo data ita ſcripſiſſet: añ conditionẽ nolo eum ab hẽde liberuȝ fieri/ nihil valere[s] hanc adiectionem.

¶ De fideicommiſſarijs libertatibus. Titulus. v.

☞ Abſentia vel dolus latitantium fideicõmiſſariorũ nõ obſtat qn preſentes fideicommiſſarij poſſint ſeruo fideicõmiſ. dare libertatem. h. d.

d ¶ Curare. ſic ergo q appoſuit cõditionẽ videtur velle eã adimpleri. ſic. C. de condi. inſer. cum patrẽ. Sed ar. ꝯ. ſ. de cõdi. iſti. l. v̄ba. ꝛ no. hac. l. miruȝ q̃ hic non erit liber niſi conditione impleta: nec tñ poterit a creditoribus in ſeruitutẽ reuocari: nec ab herede dñi. vt no. ſ. e. l. qui habebat. §. fi. vl' veri⁹ vt in alio ſeruo fiet in iſto: qꝛ non videtur ei fuiſſe data libertas. vt. j. eo. l. titia. §. fi.

Uerũ eſt. ¶ Caſus. In teſtõ reliqui libertatẽ ſeruo: tandẽ euȝ vẽdidi. q̃rit an libertas extincta videat: ꝛ dicit q̃ ſi anteq̃ adeatur hereditas mea reuertatur i bonis meis libertas tenebit. Franciſcus.

e ¶ Liber eſſe. ſ. directo.

f ¶ Peruenire. cõtra. ſ. e. ſerui⁹. ꝛ iſti. de ſin. re. per fideicom. reli. §. qui aũt. quib⁹ dicit a tẽpore mortis debere eẽ defuncti. Sol. ſatis eẽ videtur defuncti: ſi hereditarius fiat cuȝ hereditas ſuſtineat vicẽ perſone defuncti: vt inſti. de here. iſti. §. ſeruus alie. ꝛ. ſ. de here. iſti. l. nõ min⁹. §. j. et facit. ſ. e. l. ſerui. ſic. ſ. de here. iſti. quotiẽs. §. ſeruus cũ libertate. vbi dicit idẽ in inſtituto. ſȝ ar. cõtra. ſ. de adimẽ. lega. cum ſeruus.

Titia. ¶ Caſ⁹. Titia in teſtamento ſuo reliquit libertateȝ q̃buſdã ſeruis ſuis ꝛ ancillis: tandem ſic dixit. pediſſeque oẽs quarũ noĩa ſcripta ſunt in rationib⁹ meis liberas eẽ volo. inueni quãdã ancillã noĩe eutichia q̃ erat pediſſequa tpe teſtamẽti tẽpore mortis titie iuenit cuidã ſeruo caſtaldioni in contuberniũ tradita. ꝛ ſic deſijt eſſe pediſſequa. q̃rit an ſit liba ex illis verbis pediſſequas oẽs ꝛc. ꝛ dr q̃ ſic: iſpecto q̃ tpe teſtamẽti erat pediſſeq̃.

¶ Purã. Reliq libertatẽ directam ſeruo meo in teſtamento. tandẽ hic ſeru⁹ multa ſurripuit de heredi. Dicit q̃ ppt h̄ non vitiatur libertas qn ſit liber hereditate adita. heres eñ me⁹ hȝ act. in factum cõtra illũ furẽ p rebus ſubtractis. ¶ Lucius. In teſtamento ſic dixi honeſiphore liber ne eſto niſi rationeȝ diligenter excuſſeris. Dicitur q̃ per hec verba non videtur libertas data poſito q̃ appareat euȝ diligẽter ratiões excuſſiſſe. ſed potius per hec verba videtur adimi libertas. Franciſcus.

g ¶ Actori. ſcilicet ſeruo.

Teſtamẽto. ¶ Caſus. Teſtõ meo ita dixi. endoni qꝛ p̄mogenit⁹ ẽ mr̃is ſue poſtq̃ libertatẽ accepit centum dari volo. q̃rit an endoni neceſſe ſit pbare eum fuiſſe p̄mogenituȝ mr̃is iã facte libere vt legatuȝ cõſequat. Rñ. q̃ non. F.

l ¶ Teſtamẽto ita cauit. ſequit grecũ cuius interpretatio p Bul. eſt talis endoni ꝛc. Accur.

m ¶ Nat⁹ eſſe. i. p̄mogenit⁹ fuit poſt manumiſſionem matris. Dt. P.

n ¶ Cõſultationem. i. id qđ dixiſti in conſultatione: qꝛ puenit ꝛc. nã valet legatũ etiã ſi non ſit primogenita nõ obſtãte falſa cauſa: + vt. ſ. de cõdi. et demõ. l. demõſtratio. dũmodo poſt manumiſſioneȝ mr̃is ſit nata ꝛ ſic libera. Sȝ qđ ſi erat ãcilla. qꝛ p̄us nata: an p hec verba teſtantis erit libera: quidaȝ ſic: lȝ ſit ar. ꝯ. C. de leg. ſeruus. ꝛ. C. de teſta. mili. l. ex his.

+ Addõ melius glo. in l. ſi qs i fundo. ꝛ in. l. q̃dã teſtamẽto. ſ. de lega. j.

Scio. ¶ Caſus. Si dico ſtich⁹ cũ morietur liber eſto. Dicitur q̃ nõ valet. idẽ eſt ſi dicã ſtichus ſi non aſcenderit capitoliũ liber eſto. nam non valet cuȝ donec viuit poſſit aſcendere. nec in hoc caſu p̄ſtabit mutiana cautio. puta q̃ nõ aſcendet. ſed ſi ſic dico ſtichus. ſi capuã ierit liber eſto: al's nõ h̄c adiectio eſt ſuperflua. idem ſi ſub aliqua alia condi. liberũ eſſe iuſſi. al's nolo eũ manumitti. nam hec adiectio eſt ſuperflua. neutro enim caſu cogitur heres manumittere ante euentum condi. Fran.

o ¶ Intelligatur. vt. ſ. e. l. libertas. in prin.

p ¶ Apparet. Q: ſi non apparet ſerua quod dicitur. ſ. e. l. libertas. §. j.

q ¶ Cautiõi. vt caueat ſe capitolium non aſcendere et ſic fit liber. M. hec eſt enȝ cautio mutiana. vt. ſ. de cõdi. ꝛ demõ. l. mutiane.

r ¶ Ierit. niſi fortuito caſu impediatur. vt. ſ. e. libertate. in prin.

s ¶ Nihil valere. i. p ſuperuacua eſt habenda cum neutro caſu compellatur heres ante manumittere: ſed certe inmovtilis cum prohibitus non poſſit interim manumitti. vt. ſ. de manu. ſeruus al's ſic. vt. C. de latina liber. tol. §. ſed ꝛ ſi ſub cõdi: Rñ. hic loqui quãdo fuit yronice prohibitus non propter aliquã cauſam ſcȝ ſuũ delictum vel heredis commodum: quo caſu prohibitio non valet. vt. ſ. de lega. j. l. filiuſſa. §. diui. ꝛ de leg. iij. lucius. in prin.

¶ De fideicommiſſarijs libertatibus.

Si quidam.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

SI quidaꝫ. ¶Caſus. Titius inſtituerat ꝑ fideicō. vt heredes manumitterent ſeruos ſuos poſtq̄ adiuerint heredi. duos ex heredibus incipiunt abſentare ſe iuſta de cauſa. alij duo latitant nolentes pſtare libertatem. alij duo ſunt preſentes. Dicitur q̄ ſerui efficiuntur liberi per ſenatuſcon. ⁊ erunt liberti iſtoruꝫ pſentiū ⁊ abſentiuꝫ iuſta de cauſa. Fran.

a ¶ Abſint. qui iſti ſunt habes. j. eo. ſi eum. §. fi. ⁊. l. neqꝫ īfantes. ⁊. l. nō tm̄. §. ſenatuſcō. Accur.

b ¶ Latitēt. de hoc dicvt j. qbus ex cau. in poſſeſſio. ea. fulcini⁹. §. qd ſit latitare. et. §. latitare. et §. illud ſciēdum. Accur.

c ¶ Liber erit. ex vrbiano ſenatuſcō. vt. j. e. cuꝫ vero. §. ſubuentum.

d ¶ His. ſ. pſentib⁹. et ex iuxta cauſa abſentibus.

e ¶ Proficit. vt eorū tm̄ ſit libertus. vt. j. e. ſi eū. §. eoꝝ. ⁊. l. neqꝫ. ⁊ facit. j. eo. ſi legatario. §. fi.

Vlpianus. Lex. j.

SI quidaꝫ ex his q fideicōmiſſariā libertateꝫ debeāt pſentes ſint alij iuſta cā abſint[a]: alij latitēt[b] perinde is cui fideicommiſſaria libertas relicta eſt liber erit[c] atqꝫ ſi ſoli qui adeſſent ⁊ q ex iuſta cauſa abeſſent rogati eſſent: pars ergo latitantium his[d] proficit[e].

☞ Ad confirmationeꝫ eorum que in teſtamēto relinquuntur requiritur aditio ab inteſtato. h. d. Barto.

Idem. Lex. ij.

SI quis inteſtatus decedens codicillis dedit libertateꝫ[f]: neqꝫ adita ſit ab inteſtato hereditas: fauor[g] ꝯſtitutionis diui marci debet locū habere ⁊ hoc caſu q̄[h] iubet libertatem competere ſeruo et bona ei adijci ſi idonee creditorib⁹ cauerit de ſolido qd̄ cuiqꝫ debetur ſoluendo.

Idem. Lex. iij.

IN quem[i] etiam vtiles actiones plerūqꝫ[k] creditorib⁹ cōpetunt. Idem. Lex. iiij.

ERgo[l] q̄diu incertū ſit vtruꝫ exiſtat hic ſucceſſor an non ceſſabit conſtitutio: cum certū eſſe ceperit[m] tunc erit conſtitutioni locus. ¶ Si is qui † in integrum reſtitui poteſt[n] abſtinuerit ſe hereditate ante q̄diu poterit in integruꝫ reſtitui[o]: exiſtimamus cōſtitutionem ceſſare q2 nō eſt certuꝫ ab inteſtato nemineꝫ ſucceſſorem extare[p]: eſt tm̄[q] veri⁹ admittēdā conſtitutioneꝫ[r]. ¶ Quid ergo ſi poſt adiectionē libertatū cōſeruādarū cā facta in integrū ſit reſtitut⁹: vtiqꝫ nō erit dicēdum reuocari libertates q̄ ſemel[s] cōpetierūt. Illud videam⁹ vtrū pſentes[t] eſſe debeant q libertatē acceperūt[v] an vō non: ⁊ cum inuitis[x] alijs poſſunt bona ꝓpter libertatē adijci vtiqꝫ etiam abſentibus. Quid ergo ſi pſentes ſint qdā: quidaꝫ abſētes: videam⁹ an nō etiaꝫ abſentib⁹ competat libertas: ⁊ pōt dici exemplo adite[y] hereditatis cōpetere his libertatem etiā abſētibus. Si ex die data ſit libertas: an dies expectandus ſit: ⁊ puto expectandum[z]: ante ergo non adijcientur[a] ¶ Quid deinde ſi ſub conditione data ſit libertas: ⁊ ſiquideꝫ alia pure/alia ſub conditiōe vtiqꝫ adijci ſtatim poſſunt. Si omnes ſub cōditione qd ꝯñs erit dicere vtrum expectāduꝫ ſit vt conditio exiſtat: an vero ſtatim adijcimus ⁊ dicimus tunc demū cōpetituram libertatē. cū. ſ. extiterit libertatis conditio: qd̄ magis erit ꝓbandū. ¶ Addictis itaqꝫ bonis directe libertates pure date ſtatim[b] cōpetūt ex die cum dies venerit: cōditionales cū conditio extiterit. nec erit ab re exiſtimare etiam pendente conditione liber-

SI quis. ¶Caſus. Quidā ab īteſt. decedens in codicillis reliquit per fideicō. libertatem ſeruis ſuis. tandem nullus ei ſuccedere vult. Dicit̄ q̄ fauor cōſti. diui marci extendit̄ ad hunc caſum. ſ. vt vnus ſeruus ſit liber: et habeat bona defuncti ſi idonee vult cauere creditoribus dñi de ſoluendis omnibus debitis: ⁊ etiā abſqꝫ ꝓmiſſiōe tenebit̄ creditorib⁹ dñi vtili. ⁊ hec ſunt vera qñ eſt certū nullum aliū velle ſuccedere. ſi autē eſt dubium non habet hoc locū. Sed quid ſi ille qui poterat ſuccedere ab inteſt. eſt minor. xxv. an. ⁊ noluit ſuccedere imo repudiat. an vnus de ſeruis poterit accipere bona: ⁊ videtur q̄ nō. quia poteſt reſtitui ⁊ bona habere. ſed tm̄ dicit̄ q̄ bene vnus de ſeruis poterit petere bona ⁊ habebit ⁊ erit liber. ⁊ oēs alij ſerui quibus teſtator reliquerat libertatē. nec reuocantur libertates/licet minor reſtituatur ⁊ habeat bona. Item dicit q̄ quando vnus de ſeruis petit ſiue petat preſentibus alijs conſeruis oībus ſiue non. ſiue etiam inuitis non eſt vis. nam omnes erunt ammodo liberi ⁊ quibus pure relicta erat libertas ſtatim erunt liberi. quibus ex die/die veniente. quibus ex condi. cōdi. veniēte. ⁊ etiam ſi omnibus relicta erat libertas ſub condi. predicta habebūt locum vt vnus de ſeruis poſſit interim arripere bona defuncti dñi. ⁊ ſi aliquibus relicta erat libertas ſi dederint. x. heredi dari debebunt ei ſeruo qui accipit bona defuncti. Poſtea dicit. ſerui quibus per fideicommiſſum erat libertas relicta erit manumittēdus ab iſto ſeruo qui acceperat bona defuncti domini tanq̄ libertatum cōſeruādarū cauſa. ¶ Adijci. Ita demuꝫ auditur ſeruus petens bona domini ſibi adijci cauſa libertatum conſeruandarū ſi idonee cauet creditoribus domini de toto debito ſoluendo. idonee auteꝫ dicitur cauere ſi dat fideiuſſores vel pignora: vel aliter eis ſatiſfacit ad eoꝛuꝫ volūtatē. ⁊ debēt cogi creditores omnes vnum ordinare cui caueatur nomine omniū. ⁊ debet hec cautio preſtari priuſq̄ accipiat bona. et continet hec cautio omne debitum. ſ. ſortem et vſuras. ſed alij ſerui quibus erat relicta libertas in teſtamēto pure cui⁹ erunt liberti ⁊ certe teſtatoris: nō iſtius cui adita ſunt bona niſi ſub hac condi. acceperit bona vt illi ſint eius liberti: ⁊ illi conſenſerūt: et iſte qui efficitur patronus eorum erit tutor eorum vel alicuius eorum ſi inueniatur aliquis eorum impubes. poſtea dicit. pone q̄ teſtator rogauerat ſeruos alienos manumitti. iſte qui accipit bona cauſa libertatum cōſeruādarum cogetur eos emere ⁊ manumittere. Quid ſi legauerat ſeruū ſuū et eum rogauerat de manumittendo: nunc aliquis accipit bona cauſa libertatum conſeruandarum: Dicitur q̄ legatum tenebit ⁊ cogetur legatarius preſtare libertatem. et hec eadem que dicta ſunt de ſeruo: locum habent in fiſco accipiente bona alicuius defuncti cauſa libertatum conſeruandarum. ſecus ſi ex alia cauſa accipiat: vt quia caduca vel ſimili de cauſa. Sed quid ſi hic teſtator qui reliquerat libertatē erat minor. xx. an. ⁊ bona eius ſunt adita: Reſpon. libertates q̄ per fideicō. reliquerat debebuntur: ſi ex tali cauſa reliquerat ex qua etiā viuens poterat manumittere. Sed quid ſi in fraude credito. reliquerat libertates/ nunquid debebūtur ab eo cui bona ſunt adita: ⁊ certe ſi vnus de ſeruis cui ſunt adita bona cauerit creditorib⁹ de omnibus debitis ſoluēdis bene debebūtur omnes libertates: nec nocet creditoribus cuꝫ eis ſit cautū ab iſto qui habet bona de omnibus debitis ſoluēdis. ſi auteꝫ fiſcus accepit bona cauſa libertatum conſeruandarum/ adhuc idē videtur q̄ nō debeantur libertates: cū ⁊ ſi adita eſſet hereditas a vero herede: directe libertates non valerent ſi in odium creditoꝛuꝫ ſint relicte. ⁊ ex hoc habēt dānum. Iteꝫ fideicōmiſſarie nō valerent ſi euentu fraudarētur creditores: lꝫ nō fuerit animus fraudādi. ſic ergo ⁊ ī nr̄o caſu debet eſſe cū fiſcus habuerit bona. ⁊ hoc verū eſt. ¶ Si bōa. Teſtator decedēs reliq̄rat libertatem ſeruis. ⁊ dum nemo vult ſuccedere venit ei d̄ ſeruis eius vn⁹: ⁊ ei ſunt adita bona cā libertatū ꝯſeruandarū ꝓcuratore fiſci ſciēte et volente. bona āmodo ſi habere vult nō auditur. ſi aūt eo neſciēte ſunt data bona vni de ſeruis ⁊ nunc ꝓcu. fiſci vult habere bona. audit̄ ſi lucroſa ſunt bona aliogn nō. Poſtea dicit q̄ ille cui adita ſunt bona ē loco bo. poſſeſſoris. vñ ⁊ iura ſepulchroꝝ habet. ⁊ tenebit̄ ex ſtipulatiōe creditorib⁹ heredi. ſi eis cauerit. aliogn nō: ⁊ ſi plurib⁹ puta duobus ſunt adita bona: ammodo habebūt hec bona cōia ⁊ cōmunes libertos ⁊ fami. her. inter ſe agere poterūt ad diuidēda hec bona. h. d. cum duabus. ll. ſequentibus. Franciſcus.

† No. q̄ ea q̄ dependēt ex ſola pncipis volūtate ſeu facultate iudicātur eē ipoſſibilia ad h̄ dicit iſtum textuꝫ ſing. bal. in ca. j. q̄ modo venio ad glo. in tit. hic ſinit lex. i pn. in. iiij. col. ſꝫ tū aduerte: q2 iſte tex. h̄ nō ꝓbat: vt videre poteris h̄ in nonis ſterp̄ta. Bolo. Adde do. meuꝫ do. Iaſonē may. in addi. ad ꝓpoſ. poꝛ. in. §. ſꝫ qd̄ pncipi. i ſti. de iu. natu. Geml. i ca. cūcta. ix. q. iij. et car. in cle. fi. de ſen. excō.

f ¶ Libertatem. per fideicō. vt. ſ. ti. j. libertates. Accur.

g ¶ Fauor. nō verba q̄ teſtamēto facto demū locū habent. vt inſti. de eo cui lib. cau. bona. adijci. §. j. ⁊. §. in primis. ⁊ fa. ſ. tit. j. qd̄ diuo. ⁊. C. de teſta. man. l. fi. in prin. ⁊ continua ſeq. ll. ad iſtam.

h ¶ Que. conſtitutio. Accur.

i IN quem. ſcꝫ eum cui bona adijciuntur.

k ¶ Plerūqꝫ. ſcꝫ quando non interceſſit ſtipulatio: al's dat̄ directa ex ſtipulatu. vt. j. l. pꝛoxi. §. penul.

l ERgo. i. q2 dictū eſt. ſ. pꝛoxi. in. l. ſi qs. q̄ nō adita hereditate ſeruus pōt accipere bona cā libertatū cōſeruandarum.

m ¶ Ceperit. ſucceſſorē nō extare. vt iſti. de eo cui lib. cā. §. tūc ꝯſtitutionis. ⁊. j. pri. §.

n ¶ Poteſt. vt quia minor. xxv. an.

o ¶ Reſtitui. ſcꝫ ad hoc vt adeat.

p ¶ Extare. quod videtur hac rōne. vt ⁊. ſ. pri. reſpon.

q ¶ Tamen. q̄uis in ea cauſa ſit vt reſtitui poſſit. Accur.

r ¶ Cōſtitutionē. vt inſti. de eo cui liber. cā. §. ſi is. ⁊. ſ. titu. j. qd̄ diuo.

s ¶ Semel. ſic inſti. qui ma. non poſſunt. §. ſemel. ⁊. ſ. de mino. l. et ſi ſine. §. ſed quod papi. ⁊ inſti. d. §. ſi is. ⁊. C. de teſta. manu. l. iij.

t ¶ Preſentes. quando bona adijciuntur alicui.

v ¶ Acceperunt. vt teſtamento. Accur.

x ¶ Inuitus. vt ⁊. C. de teſta. manu. l. fi. §. ſi vero quidā. ſic. j. de re. iur. qui poteſt inuitis. Sed arg. ꝯ. ſ. de arbi. ſi in tres.

y ¶ Adite. vt ſicut adita hereditate competunt libertates etiam ignorātibus ita bonis adiectis. Accur.

z ¶ Expectādū. ſic vt nō adijciant̄ bona anteq̄ dies veniat ſc̄m quoſdā. qd̄ nō placet vt ſtatim dicet: ſed die libertatis dande. Accur.

a ¶ Adijcientur. ei ſeruo cui ex die data eſt libertas.

b ¶ Statim. ſcꝫ adita hereditate.

tatum (lȝ omnes ſub conditione date ſint) conſtitutionem locū habere: vbi enim libertatis ſpes eſt: ibi dicendum eſt vel modica data occaſione[a] qȝ ſine dāno creditorū futurum eſt adiectionem admittendam.

Facultas implendi conditionē ad heredem transfertur. h. d. Bar.

¶ Si ſub conditione † dandorū decem libertas data ſit ſiue heredi dare iuſſus ſit qui libertatē acceperit[b] ſiue non ſit dictum[c] an dādo ei cui bona adijciēda ſunt perueniat ad libertatē queri poteſt et magis eſt vt ei dari debeat cui bona addicta ſunt q̄ſi ꝯditio tranſlata[d] videatur: certe ſi alij ꝙ̄ heredi dare iuſſus ſit ipſi tui dare iuſſus eſt dabit. ¶ Hi qui fideicommiſſariam libertatē acceperunt[e] nō ſtatim vbi bona addicta ſunt[f] liberi ſunt: ſed fideicommiſſariam libertatē poſſunt conſequi: hoc eſt manumittendi ſunt ab eo cui adiecta bona ſunt. ¶ Adijci ita demum bona voluit[g] ſi idonee creditorib⁹ cautū fuerit de ſolido qȝ cuiqȝ debetur. ergo cauendum eſt idonee. qd eſt idonee ſatiſdare: vtiqȝ aut pignoribus datis reſpon. aut ſi ei fides[h] habita fuerit promittēti ſine ſatiſdatione idonee cautuȝ videbitur. Creditoribus tamen caueri quēadmodū dȝ vtrum ſingulis an vo omniuȝ nomine[i] vni ab ipſis[k] creato[l] ⁊ oportet officio iudicis cōſtitui cōuenire creditores vnūqȝ[m] creare cui caueat omniuȝ noīe. ¶ Illud vidēdum eſt an caueri dȝ creditorib⁹ et ſic adijci bona: an vo ſub ꝯditiōe hec[n] ſunt adijciēda ſi fuerit cautuȝ. ⁊ puto ſic comprehēdēduȝ decreto[o] ſi omnia[p] ex cōſtitutione diui marci facta ſunt. De ſolido vtiqȝ ſic accipiemus et de ſorte et vſuris[q] debitis. ¶ Hi q ad libertatē puenerunt: quorum liberti fiant cōſtitutio oſtendit[r] vt qui directā libertatē acceperunt: orcini[s] erunt libert : niſi forte is q ſibi adijci bona deſiderat: ita velit adijci vt etiaȝ hi qui directā libertatem accepcrūt ipſi⁹ liberti fiā[t]. ¶ Qui autē volūt ipſi⁹ liberti fieri: vtrū manumittendi ſunt ab eo: an vero ipſa adiectiōe h̄ cōprehēdendum eſt[v] ea conditione ſibi adijci bona / vt hi etiam qui directam libertatē acceperunt ipſius fiant liberti: ⁊ puto hoc eſſe pbanduȝ vt ipſa adiectione hoc cōprehendat idqȝ verba quoqȝ cōſtitutiōis admittunt. ¶ Cū autē ſeruus libertatem nact⁹ eſt vtiqȝ etiā tutelā eius habebit[x] is cui bona adiecta ſunt. ¶ Si alienos ſeruos rogauerit teſtator heredē manumittere: vtruȝ dicimus cōſtitutionē locū habere an vero ceſſabit conſtitutio[y] magiſqȝ eſt vt locus ſit conſtitutioni: adiectis enim bonis redimere et preſtare libertatem cogitur a pretore. ¶ Si non heres ſed legatarius rogatus fuerit manumittere nunquid ceſſet conſtitutio ꝙ[z] legatis non debitis nec libertates poſſunt deberi magiſqȝ eſt vt ideȝ fauor ſit: omnibus enim generaliter voluit[a] libertatē preſtare quibus cōpeteret ſibi hereditas adita fuiſſet. ¶ Eadem conſtitutio pſpexit vt ſi fiſcus bona admiſerit[b] eque libertates competant: ergo ſiue vacent bona fiſco ſpernente ſiue agnouerit[c] conſtitutio locum habet. Ceterum ſi alia ratione[d] agnoſcat apparet ceſſare debere conſtitutioneȝ. Quare et ſi ducis[e] legionis bona delata ſint. idē erit probandum[f]. ¶ Ideȝ ſi minor. xx. annis dedit libertatem dicemus non competere: niſi fideicommiſſariam[g] libertatem: hec enim competeret (ſi modo potuit cauſaȝ pbare minor. xx. annis.) ſi viuus manumitteret. ¶ Si in fraudem creditoruȝ libertas data ſit ab eo qui mortis tempore ſoluendo nō eſt: an competat[h] et ſi quidem fiſcus bona non agnouerit forte cōpeteret libertas: quia ſolidum creditori offertur. Atquin[i] ſi adita[k] hereditas fuiſſet nō competeret[l]. ¶ Certe ſi fiſcus agnouerit hereditatem facilius probabitur ceſſare libertatem niſi quis verba conſtitutionis ſecutus dixerit cum[m] ſibi imputare debere qui adijci ſibi hac conditione bona voluerit vt libertates competant. ¶ Si qs autem exemplum adite hereditatis fuerit ſecutus directe libertates non competent ſi conſilium et euentus[n] fuerit fraudandorū creditorum. nec fideicommiſſe preſtabuntur ſi euentu[o] fraudentur creditores. ¶ Si bona fuerint fiſco[p] nondū agnita: eaqȝ adiecta ſunt[q] libertatis conſeruande gratia: an poſſit fiſcus poſtea agnoſcere: et magis eſt ne poſſit. ¶ Plane ſi nō certiorato prefecto erarij[r] bona fuerint libertatis conſeruāde cauſa addicta: videndum eſt an conſtitutioni locus ſit: et ſiquidem talia fuerint vt agnoſci deberent[s] addictio[t] ceſſat[v]: ſi vero non fuerint[x] addictioni locus eſt[y]. ¶ Is autem cui bona addicta ſunt bonorū poſſeſſori aſſimilari[z] debet: ſm hoc etiaȝ iura ſepulchrorum[a] poterit habere. ¶ Item videamus an conueniri a creditoribus poſſit hereditarijs actionibus: an vero non niſi ex cautione quam interpoſuit magiſqȝ eſt vt non aliter conueniatur ꝙ̄ ex ea cautione

† Colligit Bar. hic ex iſto. §. ꝙ facultas cōditionis iplēde trāſit ad heredē. Sȝ tu ne fallaris h̄ nō eſt īdiſtīcte verum not. vt idem. in. l. ſi decē cuȝ pe. tiero. coll. j. ff. ſolet eſſe q̄ſtio. j. ḋ ff. obli. ⁊ ibi ol no alexā. in l. a teſtatore coll. j. ff. dices tu. et ſequē. de condi. ⁊ demō.

a ¶ Occaſiōe. No. bonuȝ verbum.

b ¶ Acceperit. in teſtō.

c ¶ Dictū. quo etiā caſu heredi dādū eſt: vt. j. de ſtatulibe. qui pecuniā.

d ¶ Trāſlata. ab herede ad eū cui bona ſūt adiecta. M. ⁊ ē ſic. ſ. de le. j. is q i poſ. §. fi. ⁊ ſ. ſi qs omiſ. cau. teſ. q aūt. in fi.

e ¶ Acceperūt. ſ. in teſtō.

f ¶ Sunt. vt iſti. de eo cui li. §. j. naȝ ē loco bo. poſ. vt. j. e. §. is aūt cui. Acc.

g ¶ Voluit. cōſtitutio. vt inſti. de eo cui liber. cauſa. §. j. Accur.

h ¶ Fides. ſic. ſ. de pig. act. ſi rē. §. oīs. ⁊ q. mo. pig. vel hypo. ſolui. iteȝ liberaꝉ. §. j. ⁊ inſti. de re. diui. §. vendite.

i ¶ Noīe. ad hoc vt ei caueatur. Accur.

k ¶ Ab ipſis. ſcȝ oīb⁹ creditoribus.

l ¶ Creato. i. electo.

m ¶ Unūqȝ. i. vnuȝ quē voluerint.

m ¶ Unūqȝ. q̄ſi pcuratorē. ſic. j. ḋ cur. bo. l. j. ⁊. ſ. de admi. tu. l. iij. §. ſȝ nō erit.

n ¶ Hec ſunt. ſ. bona.

o ¶ Decreto. quo bona adijciuntur.

p ¶ Si oīa. i. ſub hac conditione gnāli ſi oīa ⁊c. in qua cōtineꝉ ⁊ cautio.

q ¶ Uſuris. ſic. ſ. de pac. ſi plures. in fi. Item dic que poſſunt peti.

r ¶ Oſtēdit. dicēs ꝙ ſtati recitat. vt iſti. ḋ eo cui li. cau. bo. §. j. ibi et hi ⁊c. Accur.

s ¶ Orcini. ſ. teſtatoris.

t ¶ Liberti fiāt. nam tūc aut cōſentiāt / ⁊ h̄ ſtatiȝ dicit. aut nō: ⁊ tūc remanēt ſui. vt. C. ḋ teſt. ma. l. fin. §. ſi vero quidam.

v ¶ Cōprehēdēdū eſt h̄. ſcȝ ea conditione.

x ¶ Habebit. ſub. is cui bona adiecta ſunt ſi nō ē i tex. ⁊c. ſic iſti. ḋ legi. pa. tute. vl' ſic teſtator reliqt. libertatē ſticho ⁊ tutoreȝ filij eē iuſſit q ſtich⁹ poſtea habuit bona ex adiectione. prima placet.

y ¶ Cōſtitutio. ꝙ videꝉ.

z ¶ Q̄. id eſt q: legatis.

a ¶ Voluit. conſtitutio.

b ¶ Admiſerit. ex ꝯſtitutione. Accur.

c ¶ Agnouerit. cā conſeruandarum libertatū. vt j. e. l. §. ſi bona. Accur.

d ¶ Alia rōne. vt debitoris fiſci vl' dānati. vl' caduca: vel etiā vacātia cū nulle ſint libtates ēt iter viuos. ⁊ iſti. de eo cui. §. pe. ⁊. §. h̄ ꝯſtō. ſic ⁊ añ p dictā ꝯſtōnē poterat facere vt etiam ſubijcit.

e ¶ Si ducis. qdā hn̄t ducis legiōis bona delata ſūt. ſ. fiſco. ſ. alia rōne ꝙ̄ ex hac ꝯſtōne: alij habēt caducis legiōis ⁊c. ⁊ tūc ſm. P. ē figurata locutio. i. p caduca. legiōis. i. per caducitatē alicui⁹ q erat in legione.

f ¶ Idem erit pbādū. ſcȝ vt ceſſet cōſtitutio. et fa. ſ. titu. j. quod diuo.

g ¶ Fideicōmiſſariā. quā ab alio pſtare fuerat rogat⁹ ſȝ q̄ſdā. ar. ſ. ḋ manu. te. l. cām. ij. rñ. tu dic ꝙ etiā pt ſuis relinqre p fideicōmiſſuȝ ſi ſubſit cā vt h̄. ⁊. C. e. mior. ⁊ ḋ te. mili. ſi rufin⁹. Si ḡ oēs libertates directo dedit ceſſat ꝯſtitutio ſi p fideicō. fiet bonorū adiectio.

h ¶ An competat. bonis adiectis. Accur.

i ¶ Atqn. oppoſitio.

k ¶ Adita. ex teſtamēto.

l ¶ Nō competeret. vt. ſ. de manu. teſta. ſi quis locuples. Accur.

m ¶ Eum. ſcȝ fiſcum.

n ¶ Et euēt⁹. vt iſtit. qui ma. nō poſ. §. in fraudē. ⁊. j. q̄ in frau. cre. ſi quis cuȝ haberet. ⁊. j. de ſtatu lib. l. j. in fi. ⁊. C. qui manu. nō pñt. l. j. Accur.

o ¶ Euētu. ēt ſolo. Jo. vt C. q ma. ñ poſ. l. fi. qd ḡ erit: qdā dicūt fiſcū non teneri ſȝ puatū ſic p v̄ba ſuperiora. certe ſi ⁊c. alij dicunt indiſtincte quēlibet teneri. prima placet.

p ¶ Fiſco. i. a fiſco.

q ¶ Adiecta ſunt. alij. et hoc certiorato fiſco ⁊ prefecto erarij ſm Jo. vt ex ſequentibus patet.

r ¶ Profecto erarij. al's pfect⁹: ⁊ al's pfecto. ⁊ dic i. pcuratori fiſci. vt. j. ne qd ī loca pub. l. ij. §. hoc interdictum.

s ¶ Deberēt. q: lucroſa.

t ¶ Addictio. facta.

v ¶ Ceſſat. i. non valet.

x ¶ Nō fuerint. ſcilicet lucroſa. Accur.

y ¶ Loc⁹ ē. i. remanet firma q̄ facta ē. ⁊ ad hoc. j. ḋ iu. fiſ. l. j. §. an bona. ⁊ ſ. ḋ of. pcu. ceſa. l. j. §. fi. ⁊. l. ſeq. ſm hanc ḡ videꝉ dici ꝙ primo debeat fiſcus admitti ꝙ̄ extrane⁹ ſi bona ſoluēdo ſint etiā ſi bona eſſent alicui iam adiecta ꝙ immutaꝉ hodie. vt inſti. de eo cui liber. cau. bona adyci. §. ne hui⁹. ſm Jr. que eſt cōtra. ⁊ facit ad hunc. §. ſ. ea. l. §. eadem cōſtitutione. ⁊. §. ſi in fraudeȝ. ⁊. ſ. ti. j. ꝙ diuo. Accur.

z ¶ Aſſimilari. vt ei et in eum actiones vtiles dētur. vt. j. pri. dices.

a ¶ Sepulchrorum. quia hec bonoꝝ poſſeſſoribus cōpetunt. vt. ſ. de relig. l. vel q̄ pr̄. §. ſed in vtroqȝ ſecus in eo cui ex tre. eſt reſtituta hēditas. vt ſ. ad

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010